

„W wychowaniu chodzi właśnie o to,
ażeby człowiek stawał się coraz bardziej człowiekiem,
o to, ażeby bardziej był, a nie tylko miał,
aby więc poprzez wszystko, co ma, co posiada, umiał bardziej i pełniej być człowiekiem, to
znaczy, ażeby również umiał bardziej być nie tylko z drugimi,
ale i dla drugich”

Jan Paweł II (przemówienie w UNESCO)

Program Wychowawczo - Profilaktyczny
Szkoły Podstawowej
im. H. Sienkiewicza
w Kamienicy Polskiej

Program Wychowawczo - Profilaktyczny Szkoły uchwalony przez Radę Rodziców Szkoły Podstawowej im. H. Sienkiewicza w Kamienicy Polskiej w porozumieniu z Radą Pedagogiczną i pozytywnym zaopiniowaniu przez Samorząd Uczniowski w dniu 11.09.2024 r. na rok szkolny 2024-2025

MISJA SZKOŁY:

Podstawą misji naszej szkoły jest przekonanie, że w każdym dziecku tkwi twórczy potencjał, który trzeba tylko umiejętnie rozwijać. Misją jest wspomaganie wszechstronnego i harmonijnego rozwoju uczniów, wspierania ich w procesie nabywania wiedzy i umiejętności, które zapewnią im godne życie w przyszłości.

WIZJA SZKOŁY:

Nasza szkoła to miejsce, w którym każdy uczeń ma szansę stać się człowiekiem twórczym, wrażliwym na każde cierpienie i przejawy niesprawiedliwości, ceniącym prawdę, dobro i przyjaźń. Ponieważ wychowanie to wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości we wszystkich sferach, które powinno być wzmocnione i uzupełnione przez działania z zakresu profilaktyki dzieci i młodzieży, dlatego nasza szkoła u uczniów kształci postawy, rozwija wrażliwość, także odkrywa ich zdolności, możliwości, mocne strony i buduje na nich własną tożsamość i siłę młodego człowieka. Uczy też konstruktywnego radzenia sobie z własnymi brakami, trudnościami i negatywnymi emocjami.

Tak więc będziemy dokładać wszelkich starań, aby nasz uczeń mógł się wszechstronnie rozwijać w wymiarze intelektualnym, fizycznym, emocjonalnym, społecznym, moralnym i duchowym. Pragniemy, aby wyrósł na prawego obywatela i świadomego mieszkańca naszej gminy i zawsze potrafił dostrzec krzywdę słabszego i mu pomóc. Dlatego program wychowawczy - profilaktyczny naszej szkoły zakłada, że wychowanie młodego człowieka będzie miało miejsce w każdym momencie edukacji. Bez względu bowiem na to czy nauczamy przedmiotów humanistycznych, matematyczno – przyrodniczych, artystycznych, sportowych, czy pracujemy z młodzieżą na różnego rodzaju zajęciach pozalekcyjnych czy też organizujemy imprezy szkolne takie, jak: akademie, apele, dyskoteki, konkursy, wycieczki, zawsze jednocześnie uczymy, wychowujemy i opiekujemy się powierzonymi nam uczniami.

I PODSTAWA PRAWNA SZKOLNEGO PROGRAMU WYCHOWAWCZEGO:

Podstawę prawną Programu Wychowawczego Szkoły stanowią następujące dokumenty:

- Konstytucja RP,
- Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016, Prawo Oświatowe(Dz.U. 2024 poz. 737)
- Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz.U. 2024 poz. 750 z późniejszymi zmianami);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. (Dz.U. 2017 poz. 356 z późn. zm.) w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. (Dz.U. 2017 poz. 1591 z późn. zm.) w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.
- Rozporządzenie MEN z dn. 16 sierpnia 2018 w sprawie doradztwa zawodowego (Dz.U. 2018 poz. 1675) Określa treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego oraz warunki i sposób realizacji i organizacji doradztwa zawodowego w szkołach i placówkach.

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2016, poz. 224 z późniejszymi zmianami).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 stycznia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. 2015 poz. 1249 z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 25 marca 2016 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity: Dz.U. 2016 poz. 487).
- Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (tekst jednolity: Dz.U. 2015 poz. 298 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz.U. 2022 poz. 1700 z dnia 12 sierpnia 2022 r.)
- Statut Szkoły.

II CELE OGÓLNE:

1. Wszechstronny rozwój ucznia we wszystkich sferach jego osobowości (w wymiarze intelektualnym, psychicznym, zdrowotnym, estetycznym, moralnym, duchowym)
2. Uświadomienie uczniom życiowej użyteczności poszczególnych przedmiotów i całej edukacji na danym etapie.
3. Celem programu z zakresu profilaktyki jest poprawa bezpieczeństwa ucznia w szkole i po za nią oraz wyposażenie dziecka w wiedzę i umiejętności nowych zachowań pożądaných wobec współczesnych zagrożeń.
4. Zaplanowane działania mają na celu przekazanie wartości oraz norm moralnych i społecznych uczniom szkoły podstawowej.

III CELE SZCZEGÓLNE:

1. Przygotowanie uczniów do wyzwań współczesnego świata poprzez aktywność intelektualną, edukację, multimedialną, naukę języków obcych i zachowań prospołecznych.
2. Umożliwienie rozwoju własnych uzdolnień i zainteresowań.
3. Dostrzeganie w każdym uczniu ukrytych możliwości oraz zdolności i rozwijanie ich, aby uczeń był kreatywny i miał świadomość większej wartości swoich działań twórczych i oddziaływań wychowawczych.
4. Kulturowanie tradycji europejskich, narodowych, religijnych, rodzinnych.
5. Promowanie pamięci narodowej poprzez kształtowanie tożsamości narodowej począwszy od małej ojczyzny, krzewienie patriotyzmu lokalnego.
6. Dbłość o piękno mowy ojczystej i kulturę osobistą.
7. Kształtowanie odpowiednich postaw moralnych i tolerancji wobec zachowań innych ludzi, wdrożenie do wolontariatu, wrażliwości do osób niepełnosprawnych, poszanowania dla innych kultur.
8. Wsparcie uczniów z doświadczeniem migracyjnym, szczególnie w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego.
9. Tworzenie życzliwej, serdecznej i rodzinnej atmosfery w szkole wzajemnego szacunku, tolerancji, pozytywnej samooceny uczniów, nauczycieli i pracowników szkoły
10. Kształtowanie osobowości uczniów poprzez wskazywanie właściwych postaw wobec siebie i innych ludzi oraz umiejętności analizowania różnych zachowań.

11. Rozwijanie psychospołecznych umiejętności życiowych uczniów umożliwiających radzenie sobie z problemami życia codziennego (stres, radzenie sobie z emocjami, osamotnienie) i samorealizacją.
12. Kształtowanie krytycznego myślenia i wspomaganie uczniów w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu
13. Integrowanie zespołów klasowych poprzez samorządność włączenie całej społeczności szkolnej do współdecydowania o sprawach szkoły.
14. Kształtowanie umiejętności przeciwstawiania się wpływom kolegów ze środowisk ryzykownych zagrożonych demoralizacją.
15. Wdrażanie zasad prawidłowego odżywiania i aktywnego spędzania czasu wolnego.
16. Uwrażliwianie na potrzeby środowiska naturalnego, szacunek do przyrody i propagowanie postaw proekologicznych.
17. Kształtowanie właściwych postaw rodziców wobec dzieci.
18. Dbłość o wysoki poziom bezpieczeństwa w różnych obszarach funkcjonowania uczniów w szkole i poza nią.
19. Przygotowanie uczniów do wyboru kierunku kształcenia i zawodu.
20. Rozwijanie kompetencji cyfrowych ze szczególnym uwzględnieniem bezpiecznego poruszania się w sieci oraz krytycznej analizy informacji dostępnych w Internecie. w szczególności opartych na sztucznej inteligencji.
21. Współpraca i wsparcie ze strony instytucji zewnętrznych tj. Organ prowadzący Gmina Kamienica Polska, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminnej Biblioteki Publicznej, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, WOM, Zakład Opieki Zdrowotnej, Muzeum Regionalne, IV Zespół Kuratorów Rodziny Sądu Rejonowego w Częstochowie, V Wydział Rodzinny i Nietletnich, Rada Rodziców, Komisariat Policji w Poczesnej, Komendą Rejonową Policji w Częstochowie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Częstochowie, Ochotnicza Straż Pożarna, Policyjna Izba Dziecka.

IV ZADANIA SZKOŁY JAKO ŚRODOWISKA WYCHOWAWCZEGO I PROFILAKTYCZNEGO

Realizacja zadań z poszczególnych obszarów doprowadzi do uzyskania przez uczniów takich kompetencji, które jako absolwentowi Szkoły Podstawowej będą niezbędne do osiągnięcia sukcesu w przyszłości. Zadania realizowane zgodnie z podstawowymi kierunkami polityki oświatowej państwa na dany rok szkoły.

Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2024/2025

1. Edukacja prozdrowotna w szkole - kształtowanie zachowań służących zdrowiu, rozwijanie sprawności fizycznej i nawyku aktywności ruchowej, nauka udzielania pierwszej pomocy.
2. Szkoła miejscem edukacji obywatelskiej, kształtowania postaw społecznych i patriotycznych, odpowiedzialności za region i ojczyznę. Edukacja dla bezpieczeństwa i proobronna.
3. Wspieranie dobrostanu dzieci i młodzieży, ich zdrowia psychicznego. Rozwijanie u uczniów i wychowanków empatii i wrażliwości na potrzeby innych. Podnoszenie jakości edukacji włączającej i umiejętności pracy z zespołem zróżnicowanym.
4. Wspieranie rozwoju umiejętności cyfrowych uczniów i nauczycieli, ze szczególnym uwzględnieniem bezpiecznego poruszania się w sieci oraz krytycznej analizy informacji dostępnych w Internecie. Poprawne metodycznie wykorzystywanie przez nauczycieli narzędzi i materiałów dostępnych w sieci, w szczególności opartych na sztucznej

inteligencji, korzystanie z zasobów Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej.

5. Kształtowanie myślenia analitycznego poprzez interdyscyplinarne podejście do nauczania przedmiotów przyrodniczych i ścisłych oraz poprzez pogłębianie umiejętności matematycznych w kształceniu ogólnym.
6. Wspieranie rozwoju umiejętności zawodowych oraz umiejętności uczenia się przez całe życie poprzez wzmocnienie współpracy szkół i placówek z pracodawcami oraz z instytucjami regionalnymi.
7. Praca z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego.

Realizowane programy i kampanie.

1. SOS - potrzebujesz pomocy?!" - dziecięcy telefon zaufania. Dziecięcy telefon zaufania - kampania Rzecznika Praw Dziecka
2. Odwaga ratuje życie - Rzecznik Praw Dziecka
3. Znamię! Znam je? - co musisz wiedzieć o czerniaku skóry. Kampania Sanepid.
4. WZW - jak dochodzi do zakażenia. Kampania Sanepid.
5. Akcja "pomagamy Polskim Dzieciom i Polakom na Wileńszczyźnie"
6. Akcja Caritas "Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom"
7. Akcja Caritas "Pola Nadziei"
8. Sztab WOŚP XXXIII finału.
9. Kampania społeczna „Kolejowe ABC” – animacja 3D Rogatek - Urząd Transportu Kolejowego. Zasady bezpiecznego korzystania z przejazdów kolejowych.
10. Program “Szkoła dostępna dla wszystkich”
11. Nigdy nie wiadomo – “grooming” – Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.
12. “Nie hejtuję reaguję” - Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.
13. Domowe zasady ekranowe. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.
14. Dodaj znajomego. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.
15. Oblicza palenia. Kampania społeczna Fabryki komunikacji społecznej.
16. “Nie znasz nie hejtuj!” - Kampania społeczna Fabryki komunikacji społecznej.
17. “Detox Feedu” – kampania społeczna Dove. Stop toksycznym treściom w sieci.
18. "Ciało nie określa" kampania Fundacji dajemy dzieciom siłę.
19. „Mówię wam nie warto” – pakiet edukacyjny (przemoc, narkomania, niktynizm, alkoholizm, prostytutka)
20. „Dopalacze -zagrożenia – profilaktyka narkotykowa.
21. „DOPAMINA” – jak wspierać młodzież w świadomym korzystaniu z mediów społecznościowych kampania FDDS skierowana do rodziców/opiekunów.
22. „Reaguj na przemoc wobec dzieci” - kampania FDDS skierowana do rodziców/opiekunów, nauczycieli.
23. Kampania Ministerstwa Zdrowia „Powiedz co czujesz. Zdemaskuj emocje” oraz „Powiedz co czujesz. Poproś o wsparcie”. Adresatami są uczniowie z klas 1-8

ZADANIA do realizacji w poszczególnych obszarach.

OBSZAR: EDUKACJA ZDROWOTNA - ZDROWIE

1. Bogata oferta zajęć pozalekcyjnych i promocja zdrowia przez aktywność.
2. Promowanie zdrowego stylu życia w sferze fizycznej, psychicznej i odżywiania.
3. Kształtowanie postaw prozdrowotnych jako alternatywa dla zachowań ryzykownych, w tym nałogów.

4. Nabywanie umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach tj. stres. Umiejętność pokonywania własnych trudności i ograniczeń. Przestrzeganie higieny psychicznej jako profilaktyka chorób psychicznych tj. depresja, zaburzenia nastroju, fobia społeczna itp.
5. Wspieranie uczniów w rozwijaniu ich aktywności fizycznej oraz motywowanie do aktywnego udziału w zajęciach wychowania fizycznego oraz do korzystania z pozaszkolnej oferty zajęć sportowych.
6. Współpraca z organizacjami oraz instytucjami promującymi aktywne spędzanie czasu wolnego poprzez sport na terenie naszej gminy.

OBSZAR: KSZTAŁTOWANIE POSTAW SPOŁECZNYCH

- RELACJE

1. Kształtowanie postawy dialogu, umiejętności słuchania innych i rozumienia ich poglądów.
2. Opieka wychowawcza nad psychofizycznym rozwojem dziecka stwarzanie warunków do rozwoju dziecka zdolnego wyrównywanie szans edukacyjnych.
3. Pomoc w odkrywaniu własnych możliwości predyspozycji, talentów i ich twórczym wykorzystaniu.
4. Kierowanie do świadomego i odpowiedzialnego planowania dalszej drogi kształcenia i wyboru zawodu.
5. Przygotowanie wychowanków do rozumienia zasad partnerstwa między uczniami, nabywanie umiejętności pracy w grupie.
6. Zintegrowanie ze środowiskiem lokalnym całej społeczności szkolnej oraz rodziców.
7. Stwarzanie warunków do integralnego traktowania siebie świata i innych ludzi.
8. Uczenie pozytywnego nastawienia wobec niepełnosprawnych, dostrzeganie potrzeb różnych grup ludzi, w tym osób z doświadczeniem migracyjnym.
9. Stosowanie technologii informacyjnej na zajęciach szkolnych i w pracy pozalekcyjnej. Wspieranie rozwoju umiejętności cyfrowych, ze szczególny uwzględnieniem bezpieczeństwa w sieci.
10. Stwarzanie sytuacji wychowawczych umożliwiających stosowanie postaw asertywnych. Wspieranie dobrostanu psychicznego .
11. Pozyskanie rodziców jako partnerów do realizacji działań wychowawczych, profilaktycznych i statutowych szkoły.

OBSZAR: WARTOŚCI, NORMY I WZORY ZACHOWAŃ

- KULTURA

1. Rozwijanie u uczniów dociekliwości poznawczej ukierunkowanej na poszukiwanie prawdy, dobra i piękna w świecie.
2. Pomoc w określaniu i nazywaniu uczuć stanów psychicznych i radzeniu sobie ze stresem.
3. Zapoznanie uczniów z historią regionu, najważniejszymi wydarzeniami i postaciami dziejów Polski, Europy i świata.
4. Kształtowanie postaw patriotycznych, ekologicznych i prozdrowotnych.
5. Kształtowanie umiejętności oceny własnych zachowań rozróżnienia dobra od zła oraz wykazania się odwagą cywilną i gotowości do ponoszenia konsekwencji popełnionych błędów.
6. Wspomaganie wychowawczej roli rodziny poprzez pomoc w kształtowaniu u wychowanków i uczniów stałych sprawności w czynieniu dobra.
7. Wdrażanie zasad savoir – vivre.
8. Wdrażanie do rozumienia pojęć tolerancja, prawo, obowiązek, godność i duma narodowa.
9. Rozwijanie i wspieranie działalności wolontarystycznej.

10. Podnoszenie jakości wsparcia dla dzieci, uczniów i rodzin poprzez rozwijanie współpracy wewnątrz- i międzyszkolnej, a także z podmiotami działającymi w innych sektorach, w tym w zakresie wspomagania rozwoju dzieci i wsparcia rodziny.

OBSZAR: PROFILAKTYKA ZACHOWAŃ RYZYKOWNYCH, PROBLEMOWYCH - BEZPIECZEŃSTWO

1. Wdrażanie postaw asertywnych (używki, alkohol, narkotyki, dopalacze i inne środki odurzające, e-uzależnienia)
2. Przeciwdziałanie zachowaniom ryzykownym, edukacja dotycząca szkodliwości nikotyny i alkoholu oraz innych substancji uzależniających.
3. Kształtowanie właściwych postaw wobec współczesnych zagrożeń świata (choroby i epidemie, zagrożenia płynące z Internetu)
4. Psychoedukacja dzieci i rodziców dotycząca zagrożeń płynących z nadmiernego korzystania z mediów, ze szczególnym uwzględnieniem bezpiecznego poruszania się w sieci oraz krytycznej analizy informacji dostępnych w Internecie w szczególności opartych na sztucznej inteligencji.
5. Zapobieganie zjawisku agresji i przemocy, propagowanie zachowań prospołecznych wśród uczniów naszej szkoły, budowanie przyjaznego klimatu w szkole, wzmacnianie więzi z rówieśnikami, nauczycielami i wychowawcami.
6. Tworzenie zdrowego i bezpiecznego środowiska szkolnego.
7. Wczesne rozpoznawanie uczniów z grup ryzyka i kierowanie ich do pedagoga szkolnego lub poradni specjalistycznych.
8. Przestrzeganie zasad BHP w czasie zajęć i przerw w szkole, dowozów i odwozów, w drodze do i ze szkoły, uroczystości szkolnych i środowiskowych, wycieczek i wyjazdów, zajęć na pływalni krytej.
9. Wskazywanie miejsc udzielających pomocy i wsparcia psychologicznego.

DZIAŁALNOŚĆ WYCHOWAWCZA OBEJMUJE W SZCZEGÓLNOŚCI:

1. Współpracę z rodzicami lub opiekunami uczniów w celu budowania postawy prozdrowotnej i zdrowego stylu życia;
2. Kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie należy do jednych z najważniejszych wartości w życiu;
3. Wzmacnianie wśród uczniów i wychowanków więzi ze szkołą lub placówką oraz społecznością lokalną;
4. Kształtowanie przyjaznego klimatu w szkole lub placówce, budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów i nauczycieli, wychowanków i wychowawców, a także nauczycieli, wychowawców i rodziców lub opiekunów, w tym wzmacnianie więzi z rówieśnikami oraz nauczycielami i wychowawcami;
5. Doskonalenie umiejętności nauczycieli i wychowawców w zakresie budowania podmiotowych relacji z uczniami oraz ich rodzicami lub opiekunami oraz warsztatowej pracy z grupą uczniów.
6. Wzmacnianie kompetencji wychowawczych nauczycieli i wychowawców oraz rodziców lub opiekunów;
7. Rozwijanie i wspieranie działalności wolontarystycznej;
8. Wspieranie edukacji rówieśniczej i programów rówieśniczych mających na celu modelowanie postaw prozdrowotnych i prospołecznych.
9. Wsparcie uczniów i rodziców w procesie uczenia się.

10. Organizacja ochrony małoletnich przed krzywdzeniem w ramach Standardów ochrony małoletnich. Podejmowanie działań związanych ze wsparciem osoby doznającej przemocy.

DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA OBEJMUJE W SZCZEGÓLNOŚCI:

1. Poszerzenie wiedzy rodziców lub opiekunów, nauczycieli i wychowawców na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji, a także suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach;
2. Rozwijanie i wzmacnianie umiejętności psychologicznych i społecznych uczniów;
3. Kształtowanie u uczniów umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji;
4. Kształtowanie krytycznego myślenia i wspomaganie uczniów w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu;
5. Prowadzenie wewnątrzszkolnego doskonalenia kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji oraz podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej, a także przeciwdziałania przemocy domowej; zapoznanie z procedurami reagowania w sytuacjach kryzysowych oraz problemowych na terenie szkoły.
6. Doskonalenie kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie profilaktyki używania środków i substancji, norm rozwojowych i zaburzeń zdrowia psychicznego wieku rozwojowego.

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA OBEJMUJE W SZCZEGÓLNOŚCI:

1. Dostarczenie aktualnych informacji nauczycielom, wychowawcom i rodzicom lub opiekunom na temat skutecznych sposobów prowadzenia działań wychowawczych i profilaktycznych związanych z przeciwdziałaniem używaniu środków i substancji,
2. Udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej dla uczniów ich rodziców lub opiekunów w przypadku używania środków i substancji.
3. Rozpowszechnianie wykazu adresów, numerów instytucji i organizacji niosących bezpłatną pomoc psychologiczną dla dzieci i młodzieży.
4. Przekazanie informacji uczniom i wychowankom, ich rodzicom lub opiekunom oraz nauczycielom i wychowawcom na temat konsekwencji prawnych związanych z naruszeniem przepisów Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
5. Informowanie uczniów oraz ich rodziców lub opiekunów o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkół i placówek z Policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią oraz innymi zachowaniami ryzykownymi, w tym z procedurą przeciwdziałania przemocy domowej. Wdrożenie standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem.

DZIAŁALNOŚĆ PROFILAKTYCZNA OBEJMUJE:

1. W przypadku profilaktyki uniwersalnej – wspieranie wszystkich uczniów w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia oraz podejmowanie działań, których celem jest ograniczanie zachowań ryzykownych niezależnie od poziomu ryzyka używania przez nich środków i substancji,
2. W przypadku profilaktyki selektywnej – wspieranie uczniów i wychowanków, którzy ze względu na swoją sytuację rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są w wyższym stopniu narażeni na rozwój zachowań ryzykownych;

3. W przypadku profilaktyki wskazującej – wspieranie uczniów i wychowanków, u których rozpoznano wczesne objawy używania środków i substancji lub występowania innych zachowań ryzykownych, które nie zostały zdiagnozowane jako zaburzenia lub choroby wymagające leczenia.

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE W SZKOŁACH OBEJMUJĄ W SZCZEGÓLNOŚCI:

1. Realizowanie wśród uczniów oraz ich rodziców lub opiekunów programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego dostosowanych do potrzeb indywidualnych i grupowych oraz realizowanych celów profilaktycznych, rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji, o którym mowa w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii
2. Przygotowanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, jako alternatywnej pozytywnej formy działalności zaspakajającej ważne potrzeby, w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu, przynależności i satysfakcji życiowej;
3. Kształtowanie i wzmacnianie norm przeciwnych używaniu środków i substancji przez uczniów, a także norm przeciwnych podejmowaniu innych zachowań ryzykownych;
4. Doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów zachowań ryzykownych;
5. Włączanie, w razie potrzeby, działań profilaktycznych w indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny,

METODY PRACY:

- gry i zabawy,
- dyskusje na forum grupy,
- scenki rodzajowe,
- twórczość plastyczna, techniczna i artystyczna dzieci,
- pogadanki,
- gry dramatyczne,
- treningi umiejętności,
- działalność Samorządu Uczniowskiego i samorządów klasowych,
- zajęcia w ramach „Wychowania do życia w rodzinie”
- zajęcia otwarte prowadzone przez nauczycieli,
- zebrania z rodzicami,
- konsultacje indywidualne,
- organizacja pomocy koleżeńskiej,
- wycieczki klasowe,
- udział w imprezach okolicznościowych i apelach
- udział w akcjach humanitarnych,
- organizacja i udział w imprezach sportowych,
- redagowanie gazetki szkolnej.
- projektowanie dokumentów,
- symulacje,
- warsztaty poznawczo-doskonalące,
- wycieczki tematyczne, turystyczno-krajoznawcze,
- praca z wykorzystaniem narzędzi IT (platformy, aplikacje, programy, komunikatory)

FORMY PRACY:

- praca zbiorową
- praca w grupach,
- praca indywidualna.

V GŁÓWNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU WYCHOWAWCZO - PROFILAKTYCZNEGO SZKOŁY.

1. Integracja wychowania i kształcenia jako podstawowych elementów całościowego rozwoju ucznia.
2. Kształtowanie komunikowania się w języku polskim na każdym przedmiocie, rozwijanie kompetencji czytelnicych.
3. Rozwijanie kompetencji porozumiewania się w językach obcych nowożytnych.
4. Dbłość szkoły o zachowanie właściwych proporcji między przekazem informacji, rozwijaniem umiejętności i wychowaniem czyli nauczaniem i wychowaniem.
5. Traktowanie ucznia jako podmiotu wychowania i kształcenia - tworzenie szkoły przyjaznej i bezpiecznej.
6. Kształtowanie hierarchii systemu wartości uczniów, w którym zdrowie jest jedną z najważniejszych wartości.
7. Wsparcie i pomoc uczniom powracającym z zagranicy lub obcokrajowcom rozpoczynającym naukę w naszej szkole.
8. Wsparcie i pomoc uczniom z doświadczeniem migracyjnym, uchodźcom z terenu Ukrainy rozpoczynającym naukę w naszej szkole.
9. Współpraca dyrekcji, nauczycieli, wychowawców, pedagoga szkolnego prowadząca do stworzenia właściwego klimatu wychowawczego, opartego na wzajemnym szacunku i życzliwości, a tym samym tworzenie warunków do efektywnej edukacji.
10. Wczesne rozpoznawanie uczniów z grup ryzyka i kierowanie ich do psychologa, pedagoga szkolnego lub poradni specjalistycznych.
11. Włączenie wszystkich organów szkoły w prace wychowawczą, zmierzającą do przezwyciężenia chaosu w sferze wartości uczniów.
12. Nasycenie pracy dydaktycznej elementami wychowawczymi i profilaktycznymi.
13. Realizacja tematyki wychowawczej i profilaktyki na zajęciach z wychowawcą.
14. Rozwijanie wrażliwości na potrzeby innych. Kształtowanie empatii w relacjach międzyludzkich – propagowanie idei wolontariatu.
15. Przygotowanie uczniów do wyboru dalszego kształcenia i zawodu.
16. Udzielanie pomocy i wsparcia uczniom o specjalnych potrzebach edukacyjnych, osobom niepełnosprawnym i znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej lub rodzinnej oraz uczniom z doświadczeniem migracyjnym.
17. Ochrona dzieci i młodzieży przed krzywdzeniem. Wsparcie dla osób doświadczających przemocy.

VI MODEL NAUCZYCIELA WYCHOWAWCY NAUCZYCIEL:

1. zna środowisko ucznia,
2. jest świadomy swoich obowiązków wobec dzieci i ich rodziców,
3. zna możliwości intelektualne ucznia i dostosowuje do nich swoje wymagania,
4. dba o osobisty rozwój,

5. prezentuje konsekwentną postawę wobec niewłaściwych zachowań wychowanków na terenie szkoły, jak i poza nią,
6. współpracuje z innymi nauczycielami i uczniami w atmosferze szacunku,
7. dba o bezpieczeństwo dzieci na terenie szkoły, wykorzystuje zapisy z monitoringu w sytuacjach trudnych do wyjaśnienia (szczególnie w sytuacji przemocy i agresji),
8. właściwie organizuje opiekę nad uczniami podczas wyjść poza teren szkoły,
9. zna i stosuje w swojej pracy wychowawczej różne metody w tym metody aktywizujące,
10. udziela uczniom wsparcia psychologiczno - pedagogicznego w sytuacjach trudnych.

VII MODEL WYCHOWANKA

UCZEŃ:

1. zna i stosuje normy społeczne,
2. wywiązuje się z obowiązków ucznia,
3. szanuje samego siebie i innych, nie używa przemocy w stosunku do innych ludzi,
4. potrafi przyjąć postawę asertywną w różnych sytuacjach,
5. jest odpowiedzialny za własne działania,
6. potrafi szukać pomocy w sytuacjach trudnych,
7. akceptuje odmienność innych osób,
8. potrafi współpracować z innymi w grupie,
9. szanuje wspólne mienie,
10. troszczy się o własne zdrowie i estetykę wyglądu,
11. dba o bezpieczeństwo własne i innych osób,
12. dba o honor i tradycje szkoły,
13. godnie reprezentuje imię szkoły,
14. zna kulturę, tradycję swojego miasta, regionu, kraju,
15. dba o piękno mowy ojczystej,
16. mądrze korzysta z mediów,
17. rozwija swoje zainteresowania.
18. potrafi funkcjonować w wyjątkowym czasie pandemii,

ABSOLWENT SZKOŁY PODSTAWOWEJ:

1. Absolwent szkoły podstawowej łatwo nawiązuje kontakty i ma swoich przyjaciół.
2. Ma swoje hobby i zainteresowania, które pomagają mu w wyborze zawodu.
3. Posiada kompetencje do samokształcenia.
4. Świadomie planuje dalszą drogę kształcenia, potrafi wybrać zawód.
5. Orientuje się w otaczającym go świecie. Swobodnie korzysta z różnych źródeł wiedzy.
6. Potrafi realizować stawiane przed sobą cele odpowiednio dobranymi metodami.
7. Prawidłowo funkcjonuje w otaczającym go świecie, komunikując się językiem obcym oraz sprawnie posługuje się nowoczesnymi technologiami.
8. Rozumie zasady demokracji, współpracuje w grupie poszukując rozwiązań kompromisowych.
9. Jako odpowiedzialny - zdaje sobie sprawę z następstw swoich działań.
10. Wykazuje odwagę cywilną w działaniu indywidualnym i zbiorowym.
11. Jest krytyczny i rozważny.
12. Odróżnia fikcję od świata realnego.
13. Potrafi przewidywać zagrożenia i dostosować swoje zachowania.
14. Posiada ugruntowane nawyki higieniczne, umie zaplanować pracę i aktywny wypoczynek.

15. Jest prawy i odróżnia dobro od zła w oparciu o system wartości obowiązujący w jego otoczeniu.
16. Potrafi ocenić siebie i innych w trudnych i niejednoznacznych sytuacjach.
17. Jest słowny i obowiązkowy, szanuje swój czas i innych.
18. Jest tolerancyjny i ze zrozumieniem traktuje różnice między ludźmi wynikające z uzdolnień, różnych możliwości oraz odmienności kultury.
19. Jest asertywny i wolny od nałogów.
20. Wie jak dbać o zdrowie własne i innych w czasie zagrożenia epidemiologicznego.
21. Potrafi uczyć się z wykorzystaniem narzędzi IT
22. Wie jak poradzić sobie w trudnych sytuacjach, losowych, wywołanych pandemią, izolacją, itp.

VIII STRUKTURA ODDZIAŁYWAŃ WYCHOWAWCZYCH

Rada Pedagogiczna:

1. Ma obowiązek niesienia wszechstronnej pomocy dzieciom.
2. Ma obowiązek ścisłej współpracy z policją i z sądem rodzinnym (w razie zaistniałej potrzeby).
3. W sposób zdecydowany reaguje na obecność w szkole osób obcych, które swoim podejrzanym zachowaniem stwarzają zagrożenie dla ucznia.
4. Współpracuje z instytucjami w organizowaniu różnych form spędzania czasu przez dzieci szczególnie z rodzin patologicznych lub rodzin będących w trudnej sytuacji materialnej
5. Poprzez prowadzone działania wychowawcze kształtuje u uczniów i ich rodziców świadomość prawną w zakresie ponoszenia konsekwencji wynikających z popełnionych czynów karalnych.

Dyrekcja:

1. Dbą o prawidłowe funkcjonowanie szkoły, o poziom pracy wychowawczej opiekuńczej szkoły, o kształtowanie twórczej atmosfery pracy w szkole.
2. Dbą o zapewnienie bezpieczeństwa uczniom (zamykanie terenu szkoły, wykorzystywanie do zapewnienia bezpieczeństwa nagrań z monitoringu wizyjnego).
3. Współpracuje z Samorządem Uczniowskim.
4. Stwarza warunki do prawidłowej realizacji Konwencji Praw Dziecka oraz umożliwia uczniom podtrzymanie poczucia tożsamości narodowej i religijnej.
5. Czuwa nad realizowaniem przez uczniów obowiązku szkolnego.
6. Ma obowiązek organizowania spotkań szkoleniowych dla nauczycieli, umożliwia udział w kursach pedagogicznych.

Nauczyciele:

1. Propagują wśród uczniów ciekawe i aktywne formy wypoczynku dostępne w szkole i poza nią.
2. Mają obowiązek reagowania na wszelkie przejawy przemocy i agresji wśród dzieci.
3. Współpracują z kuratorami zawodowymi i rodzinnymi czuwającymi nad programem resocjalizacji uczniów trudnych (w przypadku zgłoszenia przez kuratora takiej potrzeby).
4. Wspierają swoją postawą i działaniami pedagogicznymi rozwój psychofizyczny uczniów, ich zdolności i zainteresowania.
5. Udzielają pomocy w przewyciężaniu niepowodzeń szkolnych, w oparciu o rozpoznanie potrzeb uczniów.
6. Udzielają pomocy i wsparcia uczniom o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz w trudnych sytuacjach losowych.
7. Dbają o integrację ze środowiskiem szkolnym uczniów nowo przybyłych do szkoły, uczniów powracających z zagranicy, obcokrajowców.

8. Kształcą i wychowują dzieci w duchu patriotyzmu i demokracji, atmosferze wolności sumienia i szacunku dla każdego człowieka.
9. Odpowiadają za życie, zdrowie i bezpieczeństwo dzieci podczas pobytu w szkole i poza jej terenem, w czasie wycieczek, wyjść itp.

Wychowawcy klas:

1. Wychowawcy i pedagog szkolny oraz pedagog specjalny prowadzą w różnych formach szkolenia rodziców.
2. Dążą w swojej pracy do integracji zespołu klasowego, angażując w życie klasy wszystkich uczniów, również nieakceptowanych, powracających z zagranicy, obcokrajowców.
3. Wspólnie z pedagogiem szkolnym oraz pedagogiem specjalnym zabiegają o różne formy pomocy wychowawczej i materialnej dla uczniów.
4. Sprawują opiekę wychowawczą nad uczniami szkoły, a w szczególności tworzą warunki wspomagające ich rozwój i przygotowują do życia w rodzinie i w społeczeństwie.
5. Poznają warunki życia i nauki swoich wychowanków.
6. Mają obowiązek kształtować właściwe stosunki między uczniami, opierając je na tolerancji i poszanowaniu godności osoby.
7. Uczą pozytywnego myślenia i stawiania na sukces poprzez rozwijanie poczucia własnej wartości.
8. Kształtują umiejętność pracy w zespole, uczą demokratycznego podejmowania decyzji, elastyczności w zachowaniu.
9. Realizują w toku pracy wychowawczej treści i cele programowe programu wychowawczo - profilaktycznego szkoły.
10. Rozpoznają wspólnie z nauczycielami indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów;
11. Określają we współpracy z innymi nauczycielami mocne strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia uczniów;
12. Rozpoznają przyczyny niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu szkoły;
13. Podejmują działania sprzyjające rozwojowi kompetencji oraz potencjału uczniów w celu podnoszenia efektywności uczenia się i poprawy ich funkcjonowania;
14. Współpracują z poradnią w procesie diagnostycznym i post diagnostycznym, w szczególności w zakresie oceny funkcjonowania uczniów, barier i ograniczeń w środowisku utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki oraz efektów działań podejmowanych w celu poprawy funkcjonowania ucznia oraz planowania dalszych działań;
15. Prowadzą wspólnie z nauczycielami i pedagogiem szkolnym oraz pedagogiem specjalnym obserwację pedagogiczną w trakcie bieżącej pracy z uczniami mającą na celu rozpoznanie u uczniów:
  - trudności w uczeniu się, w tym w przypadku uczniów klas I–III szkoły podstawowej deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych oraz ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się, a także potencjału ucznia i jego zainteresowań,
  - szczególnych uzdolnień,
16. Wspomagają przy współpracy z doradcą zawodowym uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami.

Rodzice:

1. Dbają o właściwe formy spędzania czasu wolnego przez uczniów, proponować im pozytywne formy wypoczynku dostępne w szkole.
2. Mają prawo do poznania zadań i zamierzeń dydaktyczno- wychowawczych w danej klasie i szkole.
3. Rodzice i nauczyciele współdziałają ze sobą w sprawach wychowania i kształcenia dzieci.

Rada Rodziców:

1. Reprezentuje ogół rodziców szkoły oraz podejmuje działania wspierające proces wychowawczy szkoły.
2. Współdecyduje o formach pomocy dzieciom oraz ich wypoczynku, uchwała program wychowawczy szkoły.
3. Pozyskuje i gromadzi środki finansowe w celu wspierania działalności szkoły.
4. Organizuje formy aktywności rodziców na rzecz wspomaganie realizacji celów i zadań szkoły.

Samorząd Uczniowski:

1. Jest animatorem, inspiratorem i organizatorem życia kulturalnego i intelektualnego na terenie szkoły i w środowisku lokalnym.
2. Reprezentuje postawy i potrzeby środowiska uczniowskiego wobec dyrekcji i grona pedagogicznego.
3. Inicjuje działania dotyczące życia uczniów.
4. Propaguje ideę samorządności oraz wychowania w demokracji.
5. Angażuje uczniów do wykonywania niezbędnych prac na rzecz klasy i szkoły.
6. Dbą o dobre imię i honor szkoły oraz wzbogaca jej tradycję.
7. Wyraża za pośrednictwem swojego opiekuna opinię dotyczącą problemów społeczności uczniowskiej.

Zadania pedagoga szkolnego i psychologa szkolnego to w szczególności:

1. Rozpoznawanie indywidualnych potrzeb uczniów oraz analizowanie przyczyn niepowodzeń szkolnych.
2. Określanie form i sposobów udzielania uczniom, w tym uczniom z wybitnymi uzdolnieniami, pomocy psychologiczno-pedagogicznej, odpowiednio do rozpoznanych potrzeb.
3. Podejmowanie działań wychowawczych i profilaktycznych wynikających z programu wychowawczego - profilaktycznego szkoły, o których mowa w odrębnych przepisach, w stosunku do uczniów, z udziałem rodziców i nauczycieli,
4. Wspieranie działań wychowawczych i opiekuńczych nauczycieli wynikających z programu wychowawczego - profilaktycznego szkoły, o których mowa w odrębnych przepisach,
5. Działanie na rzecz zorganizowania opieki i pomocy materialnej uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.
6. Prowadzenie badań i działań diagnostycznych uczniów, w tym diagnozowanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły
7. Diagnozowanie sytuacji wychowawczych w szkole w celu rozwiązywania problemów wychowawczych stanowiących barierę i ograniczających aktywne i pełne uczestnictwo ucznia w życiu szkoły

8. Udzielanie uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formach odpowiednich do rozpoznanych potrzeb;
9. Podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży;
10. Minimalizowanie skutków zaburzeń rozwojowych, zapobieganie zaburzeniom zachowania oraz inicjowanie różnych form pomocy w środowisku przedszkolnym, szkolnym i pozaszkolnym uczniów;
11. Inicjowanie i prowadzenie działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych;
12. Pomoc rodzicom i nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień uczniów;
13. Wspieranie nauczycieli, wychowawców w:
  - rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu szkoły,
  - udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Do zadań pedagoga specjalnego należy:

1. współpraca z nauczycielami, wychowawcami grup wychowawczych lub innymi specjalistami, rodzicami oraz uczniami w:
  - rekomendowaniu dyrektorowi przedszkola, szkoły lub placówki do realizacji działań w zakresie zapewnienia aktywnego i pełnego uczestnictwa uczniów w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz dostępności, o której mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
  - prowadzeniu badań i działań diagnostycznych związanych z rozpoznawaniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki,
  - rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych uczniów,
  - określaniu niezbędnych do nauki warunków, sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, w tym wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne, odpowiednich ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne ucznia;
2. współpraca z zespołem w zakresie opracowania i realizacji indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym zapewnienia mu pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
3. wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w:
  - rozpoznawaniu przyczyn niepowodzeń edukacyjnych uczniów lub trudności w ich funkcjonowaniu, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki
  - udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bezpośredniej pracy z uczniem,
  - dostosowaniu sposobów i metod pracy do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz jego możliwości psychofizycznych,

- doborze metod, form kształcenia i środków dydaktycznych do potrzeb uczniów;
- 4. udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom, rodzicom uczniów i nauczycielom;
- 5. współpraca, w zależności od potrzeb, z innymi podmiotami (m.in. poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli, innymi przedszkolami, szkołami i placówkami, organizacjami pozarządowymi, pomocą nauczyciela, pracownikiem socjalnym, asystentem rodziny);
- 6. przedstawianie radzie pedagogicznej propozycji w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli przedszkola, szkoły lub placówki w zakresie wymienionych wyżej zadań.

Zadania nauczyciela współorganizującego kształcenie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych:

1. Rozpoznaje potrzeby edukacyjne i możliwości psychofizyczne dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie;
2. Współorganizuje zajęcia edukacyjne i prace wychowawcze w formach integracyjnych, w szczególności:
  - wspólnie z nauczycielami prowadzącymi zajęcia edukacyjne wybiera lub opracowuje programy wychowania przedszkolnego i programy nauczania,
3. Dostosowuje realizację programów nauczania, programu wychowawczo - profilaktycznego szkoły do indywidualnych potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie,
4. W zależności od indywidualnych potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie, wspólnie z nauczycielami prowadzącymi zajęcia edukacyjne, opracowuje dla każdego ucznia i realizuje indywidualne programy edukacyjne określające zakres zintegrowanych działań nauczycieli i specjalistów oraz rodzaj zajęć rewalidacyjnych lub zajęć socjoterapeutycznych prowadzonych z uczniem,
5. Uczestniczy w zajęciach edukacyjnych prowadzonych przez innych nauczycieli;
6. Prowadzi zajęcia rewalidacyjne lub zajęcia socjoterapeutyczne;
7. Udziela pomocy nauczycielom prowadzącym zajęcia edukacyjne w doborze metod pracy z uczniami niepełnosprawnymi oraz niedostosowanymi społecznie;
8. Prowadzi lub organizuje różnego rodzaju formy pomocy pedagogicznej i psychologicznej dla dziecka i jego rodziny.

Do zadań logopedy w szkole należy w szczególności:

1. Diagnozowanie logopedyczne, w tym prowadzenie badań przesiewowych w celu ustalenia stanu mowy oraz poziomu rozwoju językowego uczniów;
2. Prowadzenie zajęć logopedycznych dla uczniów oraz porad i konsultacji dla rodziców i nauczycieli w zakresie stymulacji rozwoju mowy uczniów i eliminowania jej zaburzeń;
3. Podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających powstawaniu zaburzeń komunikacji językowej we współpracy z rodzicami uczniów;
4. Wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w:
  - a) rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki,
  - b) udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Do zadań doradcy zawodowego należy w szczególności:

1. Systematyczne diagnozowanie zapotrzebowania uczniów na informacje edukacyjne i zawodowe oraz pomoc w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej;
2. Gromadzenie, aktualizacja i udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych właściwych dla danego poziomu kształcenia;
3. Prowadzenie zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu z uwzględnieniem rozpoznanych mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów;
4. Koordynowanie działalności informacyjno-doradczej prowadzonej przez szkołę
5. Współpraca z innymi nauczycielami w tworzeniu i zapewnieniu ciągłości działań w zakresie zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu;
6. Wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w udzielaniu pomocy psychologiczno- pedagogicznej.

Do zadań terapeuty pedagogicznego należy w szczególności:

1. Powadzenie badań diagnostycznych uczniów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub specyficznymi trudnościami w uczeniu się w celu rozpoznawania trudności oraz monitorowania efektów oddziaływań terapeutycznych;
2. Rozpoznawanie przyczyn utrudniających uczniom aktywne i pełne uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły
3. Prowadzenie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym;
4. Podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających niepowodzeniom edukacyjnym uczniów, we współpracy z rodzicami uczniów;
5. Wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w:
  - a) rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu szkoły,
  - b) udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Zadania, o których mowa są realizowane we współpracy z:

1. Rodzicami
2. Nauczycielami i innymi pracownikami Szkoły Podstawowej
3. Nauczycielami i pracownikami innych szkół
4. Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną
5. Poradniami Specjalistycznymi
6. Innymi podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

Formy pomocy psychologiczno - pedagogicznej

1. Zajęcia integracyjne,
2. Zajęcia z zakresu profilaktyki (dotyczące nikotynizmu, alkoholizmu, narkomanii, HIV i AIDS),
3. Zajęcia wychowawczo-edukacyjne (m.in. zajęcia z zakresu komunikacji interpersonalnej, rozpoznawania i wyrażania uczuć, tolerancji, agresji, przemocy, konfliktów w grupie i sposobów ich rozwiązywania, radzenia sobie ze stresem, empatii, czyli wyzbywania się zachowań egoistycznych)
4. Zajęcia rozwijające uzdolnienia,

5. Zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się,
6. Zajęcia specjalistyczne: korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym,
7. Zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu,
8. Porady i konsultacje,
9. Warsztaty,

IX KALENDARZ WYDARZEŃ

WRZESIEŃ 2024

- Inauguracja roku szkolnego 2024/2025.
- Pasowanie dzieci z kl. Ia, Ib na uczniów SP im. H. Sienkiewicza w Kamienicy Polskiej.
- Uroczystość przed Pomnikiem Pamięci Narodowej w Kamienicy Polskiej z okazji 85 rocznicy wybuchu II wojny światowej
- Narodowe Czytanie 2024 – wspólne czytanie "Kordiana" Juliusza Słowackiego
- Spotkanie nr 1 wychowawców klas I - VIII z rodzicami/prawnymi opiekunami
- Posiedzenie Rady Pedagogicznej. Zatwierdzenie planów na rok szkolny 2024/2025
- Udział w akcji Sprzątanie Świata pod hasłem: „Na straży czystej Ziemi”
- Bezpieczeństwo w drodze do, i ze szkoły – poranek edukacyjny
- Zabawy i konkursy językowe z okazji Europejskiego Dnia Języków Obcych
- Realizacja projektu BohaterOn ?

PAŹDZIERNIK 2024

- Rada Pedagogiczna - analiza wyników egzaminu ósmoklasisty 2024r
- Akademia z okazji Dnia Edukacji Narodowej
- 24 Dzień Papieski pod hasłem „Święty Jan Paweł II. Ewangelia starości i cierpienia"
- Kampania Pola Nadziei – wsparcie opieki hospicyjnej
- Wojewódzkie Konkursy Przedmiotowe – I etap szkolny
- Turniej Piłki Nożnej - 6 osobowej
- Projekt Krokus – akcja upamiętniająca ofiary Holokaustu?

LISTOPAD 2024

- Święto Zmarłych. Dzień wolny od zajęć edukacyjnych.
- Spotkanie nr 2 wychowawców i nauczycieli z rodzicami/prawnymi opiekunami
- Akademia z okazji Święta Niepodległości (LO)
- Narodowe Święto Niepodległości. Dzień wolny od zajęć edukacyjnych.
- Próbnny egzamin ósmoklasisty (NE)
- Wojewódzkie Konkursy Przedmiotowe – II etap rejonowy
- Wieczornica Poezji i Piosenki Patriotycznej
- Powiatowy Turniej Koszykówki z okazji Odzyskania Niepodległości
- IV Powiatowy Turniej Piłki Ręcznej Chłopców z kl. 7-8 oraz 4-6
- Akcja charytatywna – pomoc dzieciom z Domu Dziecka
- Akcja Góra Grosza – pomoc dzieciom znajdujących się w trudnej sytuacji rodzinnej
- Akcja – pomoc dla zwierząt w schroniskach
- Akcja Święty Mikołaj na Kresach – zbiórka dla Polaków mieszkających na wschodzie
- Dyskoteka Andrzejkowa?

GRUDZIEŃ 2024

- Światowy Dzień Walki z AIDS - XIX Wewnątrzszkolny Konkurs na temat AIDS i HIV
- Mikołajki klasowe

- Wystawienie proponowanych ocen śródrocznych z zajęć edukacyjnych
- Tradycje Świąt Bożego Narodzenia - apel. spotkanie wigilijne uczniów i nauczycieli
- 20.12.2024 - 01.01.2025 Zimowa przerwa świąteczna

STYCZEŃ 2025

- 02.01.2025 - 03.11.2025 Dzień wolny od zajęć dydaktyczno – wychowawczych (Rozp. MEN z dn. 11.08.2017r. w sprawie organizacji roku szkolnego Dz.U. 2017 poz. 1603)
- Trzech Króli - Dzień wolny od zajęć dydaktyczno – wychowawczych
- Termin wystawienia ocen śródrocznych z zajęć edukacyjnych i zachowania
- Finał WOŚP w gminie Kamienica Polska
- Rada pedagogiczna klasyfikacyjna (śródroczna)
- Rada pedagogiczna plenarna (śródroczna)
- Próbnny egzamin ósmoklasisty
- Powiatowy konkurs czytelniczo-plastyczny „Umiem pięknie czytać”

LUTY 2025

- Spotkanie nr 3 wychowawców i nauczycieli z rodzicami/prawnymi opiekunami
- Bezpieczne ferie zimowe. Bezpieczne dziecko w sieci – apel.
- X Szkolny Konkurs Polonistyczny z okazji Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego
- Ferie zimowe
- Wojewódzkie Konkursy Przedmiotowe – III etap wojewódzki

MARZEC 2025

- Międzynarodowy Konkurs Matematyczny „Kangur”
- Powitanie wiosny – zabawy integracyjne
- Nocny Festiwal Nauk
- Międzyszkolny Konkurs Recytatorski dla klas 1-3 „Znamy wiersze polskich poetów”

KWIECIEŃ 2025

- Powiatowe Konkursy Jurajskie
- Rekolekcje wielkopostne
- Tradycje Świąt Wielkanocnych - apel
- Wiosenna przerwa świąteczna
- Rada Pedagogiczna – procedury egzaminu 2025
- Spotkanie nr 4 wychowawców i nauczycieli z rodzicami/prawnymi opiekunami
- 234 Rocznicza uchwalenia Konstytucji 3-go Maja – apel
- Powiatowy Turniej Gier i Zabaw o Puchar Starosty Częstochowskiego

MAJ 2025

- Święto pracy. Dzień wolny od zajęć edukacyjnych
- Dzień Flagi Państwowej; Dzień wolny od zajęć dydaktyczno – wychowawczych (Rozp. MEN z dn. 11.08.2017r. w sprawie organizacji roku szkolnego Dz.U. 2017 poz. 1603)
- Święto Konstytucji 3-go Maja; Dzień wolny od zajęć edukacyjnych.
- Uroczystość przy pomniku w Kamienicy Polskiej z okazji 80 rocznicy zakończenia II wojny światowej
- Wystawienie proponowanych ocen rocznych z zajęć edukacyjnych
- Egzamin ósmoklasisty
- Dni wolne od zajęć dydaktyczno–wychowawczych dla uczniów kl. 1 -7 (Rozp. MEN z dn. 11.08.2017r. w sprawie organizacji roku szkolnego Dz.U. 2017 poz. 1603)
- XVIII Gala Matematyków - konkurs powiatowy
- Dzień Matki – apel kl.2

- Apel z okazji Dnia Patrona Szkoły
- Dzień integracji środowiska szkolnego „Cztery godzinki dla rodzinki”
- XV Powiatowy Konkurs „Tercet Matematyczno- Przyrodniczy”
- Jednodniowe lub kilkudniowe wycieczki szkolne

CZERWIEC 2025

- Międzynarodowy Dzień Dziecka
- Światowy Dzień Ochrony Środowiska Naturalnego - szkolny konkurs
- Termin wystawienia ocen rocznych z zajęć edukacyjnych i zachowania
- Rada pedagogiczna klasyfikacyjna (roczna)
- Święto Bożego Ciała. Dzień wolny od zajęć edukacyjnych.
- Dzień wolny od zajęć dydaktyczno–wychowawczych (Rozp. MEN z dn. 11.08.2017r. w sprawie organizacji roku szkolnego Dz.U. 2017 poz. 1603)
- Rada pedagogiczna plenarna (roczna)
- Pożegnanie klasy III przez klasy I i uczniów klas VIII przez klasy VII
- Bezpieczny wypoczynek w czasie wakacji
- Egzamin na kartę rowerową
- Zakończenie rocznych zajęć dydaktyczno–wychowawczych w roku szkolnym 2024/2025
- Ferie letnie

X. DZIAŁANIA W ZAKRESIE DORADZTWA EDUKACYJNO- ZAWODOWEGO NA ROK 2024/2025

Szczegółowo opisane w wewnątrzszkolnym programie doradztwa zawodowego w Szkole Podstawowej im. Henryka Sienkiewicza w Kamienicy Polskiej rok szkolny 2024/2025

Do celów ogólnych należą:

- Przygotowanie uczniów szkoły podstawowej do świadomego wyboru kierunków kształcenia i zawodu poprzez poznanie siebie, oferty szkół ponadpodstawowych oraz bieżącego rynku pracy.
- Kształtowanie wśród dzieci i młodzieży postaw aktywnych
- Wspieranie uczniów we właściwym wyborze kierunków dalszego kształcenia, wyborze zawodu i planowaniu kariery zawodowej
- Wspieranie rodziców i nauczycieli w organizowaniu wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego oraz zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia.

Program jest przeznaczony do realizacji dla trzech grup wiekowych: uczniów klasy I-III, klasy IV-VI oraz klasy VII i VIII jak również dla ich rodziców/ prawnych opiekunów. Celem edukacji zawodowej w klasach I-III jest wstępne zapoznanie uczniów z różnorodnością zawodów na rynku pracy, rozwijanie pozytywnej i proaktywnej postawy wobec pracy i edukacji oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu zainteresowań oraz pasji. Celem orientacji zawodowej w klasach IV–VI jest poznawanie własnych zasobów, zapoznanie uczniów z wybranymi zawodami i rynkiem pracy, kształtowanie pozytywnej i proaktywnej postawy uczniów wobec pracy i edukacji oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych i wychowawczych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu zdolności, zainteresowań oraz pasji.

W zakresie zadań do realizacji zaplanowano:

- Zaopiniowanie WPDZ- kontynuacja, wprowadzenie w harmonogramie działań wynikających z ewaluacji
- Udostępnienie uczniom i nauczycielom przez bibliotekę szkolną materiałów z zakresu doradztwa

- Udostępnianie materiałów z zakresu doradztwa na szkolnej platformie edukacyjnej oraz stronie internetowej i facebooku
- Psychoedukacja rodziców (spotkania, warsztaty, prelekcje, konsultacje)
- Działania związane z wolontariatem
- Prowadzenie zajęć z doradztwa zawodowego w klasach VII i VIII
- Prowadzenie zajęć pozalekcyjnych zgodnych z potrzebami i zainteresowaniami uczniów (w szkole i zdalnie)
- Udostępnianie materiałów edukacyjnych przedstawiających przedsiębiorstwa i zakłady pracy z okolicy
- Zorganizowanie wyjazdu na Targi Edukacyjne do Częstochowy
- Zorganizowanie wyjazdu lub udział w wydarzeniu online (VIII Śląski Festiwal Nauk)
- Zorganizowanie konkursu „Rodzinne drzewo genealogiczne- zawody w mojej rodzinie” dla klas IV-VI
- Przygotowanie i zorganizowanie Nocnego Festiwalu Nauk stacjonarnie
- Podejmowanie działań w ramach zgłoszonych innowacji pedagogicznych
- Omówienie dokumentacji i kryteriów przyjęć uczniów do szkół ponadpodstawowych
- Organizowanie konkursów szkolnych oraz udział uczniów w konkursach, turniejach i zawodach w tym konkursach o tematyce zawodoznawczej
- Współpraca z absolwentami- zorganizowanie spotkania
- Zorganizowanie Szkolnego Tygodnia Kariery (stacjonarnie lub online) połączonego z Festiwalem Nauk, konkursami, pogadankami o tematyce związanej z wyborem kariery życiowej (imprezy towarzyszące powiązane z zaproszeniem: osób reprezentujących różne zawody, przedstawicieli Izby Rzemieślniczej w Częstochowie; zorganizowanie zajęć warsztatowych dla młodzieży)
- Objęcie pomocą psychologiczno- pedagogiczną uczniów z opiniami i orzeczeniami oraz uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Monitorowanie na bieżąco i w razie potrzeb zgłaszanie uczniów na badania w poradni
- Współpraca z LO w Kamienicy Polskiej, udział w dniach otwartych, proponowanych konkursach, wyjazdach, uroczystościach szkolnych
- Rozpoznawanie potrzeb i zainteresowań uczniów- przeprowadzanie ankiet, wywiadów, ich analiza i proponowanie rozwiązań (uczniowi i rodzicowi). Indywidualne omawianie wyników ankiet z zainteresowanymi uczniami
- Udział nauczycieli w szkoleniach indywidualnych związanych z rozwijaniem swoich kompetencji dotyczących preorientacji zawodowej.
- Współpraca pedagoga szkolnego z wychowawcami- opracowanie harmonogramu spotkań (indywidualnych i grupowych) z uczniami umożliwiającymi „poznanie siebie, swoich mocnych i słabych stron” oraz precyzowania swoich zainteresowań.

XI ZASADY WYKORZYSTANIA MONITORINGU W SZKOLE

Aby zapewnić wszechstronny i harmonijny rozwój każdego dziecka, uczniowie muszą się czuć w szkole bezpiecznie. Zapisy z monitoringu umieszczonego w budynku szkoły oraz wokół niego dają możliwości podniesienia poziomu bezpieczeństwa uczniów.

Zasady wykorzystania monitoringu w szkole:

1. Monitorowanie pojawiania się na terenie szkoły osób niepowołanych.
2. Zapobieganie przejawów dewastacji mienia szkoły (np. malowanie ścian, śmiecenie).
3. Kontrola sytuacji konfliktowych oraz przejawów agresji występujących wśród uczniów.
4. Zapobieganie zagrożeniom związanym z substancjami psychoaktywnymi w szkole.

XII DIAGNOZA POTRZEB - ANALIZA ZASOBÓW SZKOŁY

Diagnozę potrzeb szkoły przeprowadzono dokonując analizy zasobów placówki. Przeprowadzając badanie opinii różnych środowisk tj. rodzice, nauczyciele, uczniowie, instytucje współpracujące ze szkołą. Uwzględniając wnioski z ewaluacji wewnętrznej szkoły. Wykorzystano następujące narzędzia badawcze: ankieta, wywiad, obserwacja, rozmowa, analiza dokumentacji pracy wychowawcy, socjometria, analiza wytworów ucznia. Dokonano analizy czynników chroniących i czynników ryzyka związanych z zachowaniem i funkcjonowaniem młodzieży, uwzględniono wnioski z analizy badania opinii po okresie nauki zdalnej.

CHARAKTERYSTYKA ROZWOJU PSYCHICZNEGO I SPOŁECZNEGO DZIECI W WIEKU SZKOŁY PODSTAWOWEJ W OPARCIU O LITERATURĘ FACHOWĄ

(Psychologia rozwoju człowieka, M. Przetacznikowa. Psychologia rozwoju człowieka H. Bee)
Do zasadniczych czynników wpływających na rozwój psychiczny, należą przede wszystkim warunki biologiczne: dziedziczenie, rozwój poszczególnych narządów i tkanek, a szczególnie układu nerwowego i hormonalnego oraz warunki środowiska społecznego tj. rodzina, szkoła, rówieśnicy.

Bardzo ważną rolę w rozwoju i działaniu człowieka odgrywają procesy psychiczne, kształtowane głównie pod wpływem środowiska. Odpowiednie środowisko dostarcza dziecku bodźców pobudzających jego rozwój i stwarza sposobność do opanowania, a następnie utrwalania różnych funkcji poprzez stałe kontakty z ludźmi, którzy poruszają się, działają, mówią. Rozwój funkcji ruchowych, sprawności manualnych, a zwłaszcza rozwój funkcji psychicznych jest właśnie wynikiem stałego i systematycznego wpływu otoczenia na dziecko. Ważne jest aby środowisko nie tylko stymulowało rozwój, ale aby bodźce to robiące były zróżnicowane i odpowiednie do możliwości dziecka. W warunkach korzystnych, dzięki wpływom pozytywnym dziecko rozwija się prawidłowo. Jeśli jednak to środowisko jest niewłaściwe może się zdarzyć, że nie będzie się tak rozwijać. Środowisko, w którym dziecko przebywa musi je do tych zmian prawidłowo przygotować. Jeśli to nie nastąpi powstają reakcje patologiczne, które utrwalając się wpływają na nieprawidłowy rozwój osobowości dziecka. Każdy kolejny okres rozwojowy przynosi dziecku inne, nowe zainteresowania i rodzi inne potrzeby psychiczne, także inne obowiązki i wymagania. Rozwój psychofizyczny dzieci mimo dużych różnic indywidualnych między poszczególnymi dziećmi, przebiega w sposób podobny u dzieci w tym samym wieku tak, że występują cechy typowe i charakterystyczne dla kolejnych okresów życia dziecka tzw. właściwości wieku. Właściwości te zmieniają się w różnym tempie i rytmie. Im wyższy i bardziej skomplikowany jest okres rozwojowy, tym dłużej trwa i tym bardziej zmienne i nieokreślone stają się jego granice. Dlatego też właściwości wieku należy rozumieć jako rysy typowe dla okresów rozwojowych, które mogą trwać od kilku tygodni do kilku lat, a nie jako cechy, które charakteryzują dziecko w każdym roku życia. W wieku 6-7 lat notujemy pewne przyspieszenie tempa przyrostu wymiarów i masy ciała zwane "skokiem szkolnym", a w wieku 11-12 lat u dziewcząt i 14 -15 lat u chłopców "skokiem pokwitaniowym". Psychologia i pedagogika zwróciły uwagę na wymienione prawidłowości rozwoju dziecka, wyróżniając oddzielne okresy z charakterystycznymi dla nich cechami rozwoju psychofizycznego. W literaturze psychologiczno-pedagogicznej czas uczęszczania dzieci do szkoły podstawowej i gimnazjum przypada na dwa okresy: MŁODSZY WIEK SZKOLNY – WIEK DORASTANIA. Dziecko rozpoczynające naukę w szkole podstawowej

powinno charakteryzować się tzw. "dojrzałością szkolną". Dojrzałość szkolną można ujmować jako moment równowagi między wymaganiami szkoły, a możliwościami rozwojowymi dziecka lub też jako proces przemian psychofizycznych, które prowadzą do przystosowania się dziecka do szkolnego systemu. Przyspieszenie rozwoju u jednych, a niedobory u innych dzieci 6,7 letnich sięgają 1-2 lat, a nawet niekiedy 3 i 4 lata w stosunku do normy ustalonej dla tego wieku. Największą liczbę stanowią dzieci o normalnym i harmonijnym rozwoju. Ale dużą liczbę stanowią także dzieci z odchyleniami w rozwoju psychicznym i ruchowym, uwarunkowanymi biologicznymi czynnikami patogennymi oraz zaniedbaniami w opiece nad rozwojem dziecka. Odchylenia od normalnego rozwoju są przyczyną zaburzeń wyrażających się w zachowaniu dziecka i obniżeniu jego funkcji percepcyjno-motorycznych. Kiedy zaburzenia te nie są wyrównane u progu szkoły, stają się źródłem poważnych trudności w czasie pobytu w szkole i powodują liczne niepowodzenia. Wiek rozpoczęcia nauki w szkole nie jest jedynym czynnikiem wpływającym na tempo i poziom rozwoju dzieci w wieku szkolnym. Istotny wpływ ma, szczególnie na sferę społeczno-moralną i intelektualną środowisko rodzinne i opiekuńcze.

DOM RODZINNY jest najbliższym środowiskiem dziecka, które niezależnie od różnych nieprawidłowych układów cechuje współpraca i silna więź społeczna. Tam dziecko uczy się reakcji uczuciowych i je w miarę rozwoju różnicuje i udoskonala. To czy będzie działać pobudzająco lub hamująco zależy od ich intensywności i rodzaju. Dziecko pozbawione bodźców pobudzających, a więc uczuć przyjemnych nie osiągnie poziomu umysłowego, który odpowiada jego zdolnościom i możliwościom. Ograniczenie możliwości przeżywania miłości, radości, szczęścia prowadzi do nieprawidłowego, wypaczonego rozwoju osobowości dziecka, a nawet gorszego rozwoju fizycznego. Brak uczuć pozytywnych wypacza rozwój uczuciowy dziecka, pogłębia egocentryzm, wyzwala i utrwała lękliwość i nieufność, prowadzi do postaw agresywnych. Kolejnym czynnikiem jest sama szkoła, czyli programy, treści i metody nauczania w szkole, nauczyciel jako osoba znacząca dla młodych i grupy rówieśnicze. Wstąpienie do szkoły to wielka zmiana dla dziecka. Przejście od zabawy do nauki szkolnej oznacza pojawienie się poważnego obowiązku osobistego i społecznego. Zmienia się codzienny tryb życia i zajęć dziecka. Wejście dziecka w środowisko szkolne oznacza też konieczność nawiązywania kontaktów z rówieśnikami, a więc jest to miejsce gdzie dziecko uspołecznia się. Środowisko szkolne ma bardzo silny wpływ na rozwój psychiczny dziecka. Prawidłowy rozwój psychiczny uzależniony jest od właściwych kontaktów ucznia z nauczycielami i kolegami, od stopnia zaangażowania w pracę wychowawczą zarówno nauczycieli jak i uczniów, od intelektualnego poziomu dziecka, od fachowego przygotowania wykładowców. Nauka rozwija czynnie umysł dziecka. Powiększa zasób jego wiedzy i kształtuje zdolność zastosowania jej w sposób aktywny, a nawet twórczy, co pozwala dziecku na doskonalenie form myślenia, głównie przyczynowo - skutkowego. Wymagania i obowiązki stawiane dziecku przez szkołę rozwijają jego wolę, postawy moralno-społeczne i uczuciowe. Pomimo dużych różnic rozwojowych na starcie, które szkoła stara się wyrównywać w procesie wychowania i nauczania, okres ten posiada szereg przeobrażeń wspólnych i typowych, ujmowanych jako właściwości rozwojowe tego wieku. Można w tym okresie wyróżnić 2 fazy: FAZA "1" - obejmuje wiek 7 - 8 lat związany z przekroczeniem przez dziecko progu szkoły, adaptacji do środowiska i wymagań, do nauczycieli i rówieśników. W zasadzie fizycznie dziecko jest w stanie temu podołać. Bardzo intensywne są przeżycia natury społecznej. Dziecko szuka oparcia w osobach dorosłych, szczególnego znaczenia nabiera nauczyciel - wychowawca, przewyższa nawet autorytet rodziców. Między sobą dzieci obcuja na zasadzie kontaktów indywidualnych, stopniowo ucząc się współdziałania i współpracy. Życie społeczne dzieci przebiega pod okiem nauczyciela i przez niego jest kierowane. Dzieci uczą się kierować

swoimi procesami poznawczymi, stają się coraz bardziej zdolne do koncentracji uwagi, do spostrzegania i obserwacji zjawisk. Rozwijają się podstawowe funkcje sfery intelektualnej. Dzieci o obniżonym poziomie rozwoju w zakresie podstawowych funkcji intelektualnych lub niedojrzałe społecznie wyrównują niedobory w okresie dwu pierwszych lat nauczania jeśli mają odpowiednie ku temu warunki. FAZA "2"- obejmuje wiek 9 - 10 lat. Charakteryzuje się wyraźnymi zmianami w sferze intelektualnej i całej osobowości dziecka. Rozwija się intensywnie mowa i myślenie. Wzrasta sprawność posługiwania się językiem ojczystym. Bogaci się mowa i słownictwo dzięki kontaktom z wiedzą różnych dziedzin i literaturą. Opanowanie umiejętności czytania i pisanie rozszerza możliwości poszerzania wiedzy o świecie i jego orientacje w otoczeniu. Myślenie dziecka rozwija się w kierunku aktywności i samodzielności zależnych od metod nauczania w szkole i kierunku wychowawczego w rodzinie. Następuje wzrost samodzielności, co wpływa na motywację do uczenia się i zgodnego z normami zachowania się. Zachodzą przeobrażenia w stosunkach dzieci z dorosłymi i szukania u nich życzliwego oparcia i pomocy. Dzieci nie uznają już ich autorytetu w sposób bezwarunkowy, skłaniając się do racjonalnej, rzeczowej, a częściowo nawet i krytycznej ich oceny. Narasta potrzeba obcowania i współdziałania z rówieśnikami, prowadząc do tego, że dzieci zaczynają kierować się normami współżycia wytworzonymi i obowiązującymi w grupie. Zdanie rówieśników w początkach tej fazy równoważy się ze zdaniem dorosłych, a w końcowym etapie zaczyna nawet w różnych sytuacjach zyskiwać przewagę. Następuje wzrost aktywności społecznej. W tej fazie zachodzą już liczne zjawiska zbliżające dziecko do następnego progu rozwoju: są to objawy dorastania w sensie biologicznego dojrzewania i przeobrażeń psychicznych w wieku 10 - 11 lat. Rozwój uczuciowy - sfera emocjonalna ulega zmianom w kierunku intelektualizacji emocji oraz rozwoju uczuć wyższych. Uczniowie klas 1 i 2 wyrażają swoje emocje w sposób burzliwy np. w sytuacjach zabawy, zwłaszcza ruchowej. Z wiekiem zachodzą zmiany i w fazie "2", głównie w związku z życiem w zespole dochodzi do niwelacji labilności uczuć i do coraz lepszego panowania nad reakcjami emocjonalnymi. Dziecko staje się zdolne do przeżywania trwających dłużej stanów emocjonalnych niż te, które powstają pod wpływem sytuacji i zdarzeń mających istotne znaczenie dla potrzeb i dążeń dziecka. Mogą one być pozytywne i negatywne. Jako przykład charakterystyczny dla tego okresu można przedstawić aktywność i ruchliwość dziecka. Jeśli stwarza się dziecku odpowiednie warunki i prawidłowo organizuje tę aktywność, spokojne działania przeplatają się z zabawami ruchowymi, zjawia się u dziecka trwałe pozytywne nastroje. Jeśli natomiast próbuje się tę aktywność zahamować częste stają się "wybuchy" afektu, które powinny w tym wieku zanikać, a ponieważ stykają się z negatywną oceną otoczenia są powodem niezadowolenia dziecka z siebie i źródłem negatywnych stanów uczuciowych. Inne źródło negatywnych uczuć to niepowodzenia w nauce albo rodzina dziecka. ROZWÓJ SPOŁECZNY - ściśle związany z rozwojem uczuciowym, rozumie się go jako szereg zmian w osobowości jednostki, dające zdolność uczestniczenia w społeczeństwie. Porównanie dzieci z klasy 1 i klasy 4 pod względem stopnia ich społecznego rozwoju wykazuje duże różnice. Uczniowie klasy 1 dążą do towarzystwa rówieśników i do wspólnego działania, ale nie mają jeszcze poczucia wspólnoty celów i zadań. Wspólna jest uwaga skierowana na nauczyciela, lecz w istocie każde dziecko w klasie jest jakby odizolowane od innych. Dzieci są przeważnie staranne w wykonywaniu poleceń nauczyciela, ale nie interesują się opinią klasy. W klasie 1 i w klasie 2 opinia taka prawie jeszcze nie istnieje. Dzieci z tych klas często np. indywidualnie skarżą się na kolegów, nie mają jednak intencji zaszkodzenia koledze, lecz pragną zachować porządek w klasie lub usunąć coś, co im przeszkadza w wykonywaniu zadania. Nauczyciel pracujący nad wytworzeniem opinii społecznej w klasie osiąga to, że w klasie 3 i 4 skargi indywidualne bywają przez kolegów potępiane i hamowane tak samo jak "krycie" złego

zachowania się kolegi. Wszystkie ważniejsze wypadki omawia się zbiorowo w klasie i dzieci zaczynają liczyć się z opinią społeczną. Uczniom klasy 1 nie sprawia żadnej różnicy, czy nauczyciel zrobił im uwagę w cztery oczy, czy wobec klasy. Dla uczniów klasy 3 i 4 stanowi to różnicę, nagany udzielane wobec klasy przeżywają o wiele silniej. Poważne zmiany zachodzą w stosunkach koleżeńskich między dziećmi. Uczniowie klasy 1 nie mają przy ich nawiązywaniu specjalnych wymagań. Obcują ze sobą dzieci, które blisko siebie mieszkają, siedzą razem w ławce lub się bawią. Zmiana tych sytuacji rozwiązuje stosunki koleżeńskie. W toku rozwoju zmieniają się kryteria oceny kolegów. W klasie 1 dobry kolega to ten, kto się dobrze uczy, w klasie 2 i 3 dobrym kolegą jest ten, kto pomaga innym, z kim można wszystko robić wspólnie, kto broni kolegi. W klasie 4 kryterium oceny kolegi staje się wyraźnie moralne, dobry kolega powinien być sprawiedliwy, śmiały itp. Dzieci aktywnie starają się uzyskać określoną pozycję w zespole, zdobyć autorytet u kolegów. Stanowi to bodziec i jeden z motywów ich pracy. W charakterystyce osobowości dzieci dużą rolę odgrywają motywy działania, ponieważ stanowią główną siłę napędową do podejmowania wszelkich aktywności i jej rozwoju. W okresie rozpoczynania nauki dzieci cechuje ogólna motywacja do uczenia się tj. do realizacji tej cenionej przez otoczenie nowej działalności dziecka, która daje mu poczucie poważniejszej pozycji społecznej i wpływa pobudzająco na jego aktywność. Stopniowo w miarę przechodzenia do konkretnych zadań (czytanie, pisanie itd.) różnicują się motywy szczegółowe, pobudzające do ich wykonywania. Jednocześnie osiągnięcia dziecka w dziedzinie rozwoju umysłowego i społecznego rozszerzają jego kontakt z rzeczywistością. Ma to wpływ na wszystkie procesy motywacyjne, które zwiększają zasięg i pogłębiają się. Motywacja dziecka szkolnego zmienia się w kierunku panowania nad pobudkami zachowania i do kierowania swoim zachowaniem się, zgodnie z postawionymi celami i świadomymi dążeniami. W miarę rozwoju osobowości dowolne motywy stają się dominujące i coraz bardziej trwałe. ROZWÓJ MORALNY - dziecko rozpoczynające naukę w szkole uznaje za sprawiedliwe wszelkie nakazy i zakazy formułowane i wysuwane przez dorosłych. Groźby, kary i wszelkie sankcje zewnętrzne są powodem dla którego należy przestrzegać reguł moralnego postępowania. Faza druga młodszego wieku szkolnego zawiera pierwsze oznaki autonomii moralnej, polegającej na szacunku do reguł wynikających ze wzajemnego porozumienia, poszanowania dla zasady wzajemności oraz brania pod uwagę przy ocenie nie tylko samego czynu, ale i intencji sprawcy. Jest to raczej faza przejściowa do autonomii. Przeobrażenia te dokonują się niejednocześnie we wszystkich dziedzinach sądów moralnych i w wielu wypadkach istnieje chwiejność w postawach dzieci, kształtują się one w sytuacjach życia społecznego. Silne poczucie więzi z grupą i odczuwanie swojej od niej zależności, ukształtowane u większości dzieci przy końcu tego okresu może dla niektórych z nich rodzić w poszczególnych wypadkach sytuacje konfliktowe z nauczycielami, rodzicami, w których dziecko ulega grupie. Niejednokrotnie takie zachowanie jest świadome i zaplanowane. Przechodzenie na wyższy poziom rozwoju moralnego zależy od warunków życia dziecka i oddziaływań wychowawczych. Następnym okresem rozwojowym jest WIEK DOROSTANIA. Wiek ten jest tym okresem, w którym dokonują się przeobrażenia dziecka w osobę dorosłą. Na przestrzeni stosunkowo krótkiego czasu zachodzą radykalne zmiany fizyczne i psychiczne, które umożliwiają spełnienie zadań właściwych człowiekowi dorosłemu. Proces dorastania jest bardzo skomplikowany. Obejmuje wiele dziedzin osobowości, a rozwój tych dziedzin nie przebiega równoległe. Dziecko dojrzewa pod względem fizjologicznym. Następuje rozwój umysłowy w zakresie myślenia, przejście od etapu myślenia konkretnego do etapu myślenia abstrakcyjnego. Zwiększa się efektywność uczenia się i zdolność rozwiązywania problemów praktycznych i teoretycznych, rozumienie związków między zjawiskami, lepszej orientacji w otoczeniu.

Ważny aspekt rozwoju stanowi dojrzewanie emocjonalne. Pobudliwość i niestałość emocjonalna ustępuje stopniowo miejsca stałości i równowadze. Zwiększa się skala przeżyć emocjonalnych, wzbogaca treść uczuć, wzmacnia się rozwój uczuć wyższych - moralnych, społecznych, estetycznych. Tak szybkie tempo przeobrażeń wywołuje u młodzieży trudności w przystosowaniu się do nowych sytuacji i nowych zadań, a od ludzi dorosłych - rodziców, nauczycieli, wychowawców - wymagają dużej plastyczności w postępowaniu z młodzieżą i umiejętności właściwego doboru metod wychowawczych. Wiek dorastania przypada na wiek od ok. 11 - 12 do 17 - 18 lat, obejmuje zarówno dojrzewanie biologiczne jak i z nim ściśle związany rozwój psychiczny i społeczny. ROZWÓJ FIZYCZNY w wieku dorastania polega na rozwoju struktury i funkcji organizmu. Poważnym przeobrażeniem ulega układ nerwowy. Zmiany funkcjonalne układu nerwowego objawiają się w nadmiernej wrażliwości i pobudliwości tego układu oraz w zachwianiu równowagi podstawowych procesów pobudzania i hamowania. Przewagę uzyskuje proces pobudzania. W związku z tym dzieci stają się nerwowe, drażliwe, nieopanowane, przeczulone, rozdrażnione i niespokojne. Jeśli chodzi o dojrzewanie płciowe to u dziewcząt i chłopców nie jest jednakowe. Dziewczęta dojrzewają szybciej o ok. 2 lat od chłopców. Różnice indywidualne w procesie dojrzewania wynikają z różnych przyczyn. Mają one charakter genetyczny lub środowiskowy, ale zazwyczaj występują łącznie, wzajemnie się warunkując. SPOSTRZEŻENIA u młodzieży w porównaniu z poprzednim okresem rozwoju wykazują coraz wyższy poziom. Stają się dokładniejsze, bogatsze w szczegóły i bardziej świadomie ukierunkowane. Sprawność poszczególnych zmysłów osiąga swój szczytowy rozwój, a doskonalenie się uwagi dowolnej i procesów myślowych umożliwia dokładniejszą analizę i syntezę spostrzeganej rzeczywistości. W procesach spostrzegania coraz więcej miejsca zaczyna zajmować obserwacja. Udział procesów myślowych czyni ją ukierunkowaną, planową i systematyczną. W zakresie PAMIĘCI zmiany wyrażają się w tym, że dorastające dzieci zaczynają się posługiwać w większej mierze niż dotychczas pamięcią logiczną (sensowną). Skok w rozwoju tej pamięci następuje w klasie 5. Od klasy 6 następuje przekształcenie pamięci mimowolnej w dowolną. Tak jak już wspominałam centralne znaczenie w rozwoju umysłowym w tym okresie odgrywają procesy myślenia. Pogłębia się zdolność analizy i syntezy, rozwija się myślenie abstrakcyjne i logiczno - dedukcyjne. ŻYCIE EMOCJONALNE to niezwykła intensywność i żywość przeżyć uczuciowych. Przeżycia osiągają stopień wysokiego napięcia. Smutek bywa głęboko przeżywany i często ma charakter "tragedii", radość osiąga szczyty wysokiego uniesienia. Istnieje też łatwość oscylowania między krańcowymi nastrojami. Wiąże się z tym specjalna chwiejność emocjonalna. Ta sama osoba przejawia nieraz biegunowo przeciwne skłonności i upodobania np. raz garnie się do ludzi, innym razem od nich stroni. Chwiejności uczuciowej towarzyszy duża ich ruchliwość - nietrwałość i łatwe przechodzenie od jednych stanów uczuciowych do innych. Jako charakterystyczne wymienia się również bezprzedmiotowość uczuć. Uczucia, których doznaje nie są związane z określonym bodźcem. Dziecko samo nie wie dlaczego jest mu smutno albo wesoło. Zmieniają się także reakcje na dotychczasowe bodźce. Na niektóre bodźce przestają reagować, na inne zaczynają np. nie wywołują już emocji zabawki tylko bodźce natury seksualnej. W miarę wzrastania sprawności fizycznych i rozwoju wszystkich funkcji psychicznych aktywność dorastających nabiera coraz bardziej cech świadomej i celowej działalności w formie pozytywnej jako dążenie do określonej czynności, bądź formie negatywnej powstrzymywanie się od jakiegoś działania. Powszechnie obserwowanym zjawiskiem jest przekora. Przejawia się jako krnąbrność i nieposłuszeństwo wobec rodziców i nauczycieli. Młodzież przeciwstawia swoją wolę woli wychowawców, wzbrania się wykonać dane przez nich polecenia, jest uparta. Całe ich zachowanie nabiera cech arogancji, beczelności i przesadnej pewności siebie. Nieopanowany sposób bycia prowadzi do

konfliktów z otoczeniem. Negatywny stosunek wobec otoczenia przechodzi niekiedy w negatywną postawę wobec całego społeczeństwa oraz wszelkich obowiązujących norm i przepisów. RODZINA nadal zaspakaja podstawowe potrzeby dziecka materialne, uczuciowe i społeczne. Początkowo wpływ rodziny jest ogromny, ale w miarę rozszerzania się kontaktów dziecka stopniowo maleje. Następuje kryzys autorytetu rodziców - porównywanie własnych rodziców z innymi ludźmi często prowadzi do rozczarowań. Stają się zwykłymi ludźmi, zdolnymi do popełniania błędów. Młodzi ludzie tracą nieraz zaufanie do rodziców, przestają się zwierzać, szukają powierników wśród rówieśników. Ingerencję w ich życie przyjmują z protestem. Kryzys ten pojawia się ok. 12 r.ż, dochodzi do szczytu w wieku 15 - 16 lat, po czym stopniowo słabnie. Istnieją konflikty z rodzicami. Konsekwencją tego jest osłabienie więzi emocjonalnych. Objawia się to m.in. w unikaniu towarzystwa rodziców, odtrącanie objawów czułości z ich strony, zamykaniem się w sobie. Zachowanie jest pełne sprzeczności - raz okazują rodzicom względy, innym razem odtrącają. Taka postawa często rodziców wprowadza w błąd. Uważają, że dzieci nie potrzebują ich uczucia i odwracają się od nich. W rzeczywistości młodzież potrzebuje oparcia i dowodów miłości. Na tle ich chwiejności potrzebują pewności, że są przez rodziców akceptowani i mogą liczyć na ich zrozumienie i pomoc. Wzmaga to poczucie bezpieczeństwa i rozładowuje napięcie emocjonalne. Oprócz rodziny klasa szkolna stanowi środowisko społeczne, w którym upływa część czasu młodzieży. W ramach klasy główna działalność dzieci to nauka. Tutaj jednak wyrastają różne formy kontaktów społecznych i zasady współżycia zbiorowego. Dużą rolę odgrywa postać nauczyciela - wychowawcy, którego osiągnięcia mogą zintegrować klasę i doprowadzić ją do osiągnięć. Tam gdzie istnieje brak odpowiedniej opieki można zauważyć dezintegrację oraz np. szkodliwe formy solidarności skierowanej na osobę nauczyciela, brak dyscypliny, rzetelnej pracy. Oprócz nauczyciela ważnym czynnikiem kształtującym rozwój społeczny młodzieży jest współżycie z rówieśnikami. Młodzież w tym okresie jest specjalnie wrażliwa na wpływy grupy, jej zachowanie jest determinowane przez normy grupowe, pozycję ucznia w grupie, rolę jaką pełni, stopień integracji członków grupy, ogólna atmosfera klasy, stosunki międzyjednostkowe i międzygrupowe. NORMY stanowią wytwarzane przez grupy wzory postępowania jakie oczekuje się od członków grupy np. sposoby ubierania się, spędzania wolnego czasu. Przyjęcie norm spotyka się z akceptacją, wyłamanie się z dezaprobatą. Młodzież usilnie zabiega o akceptację grupy, gotowa postąpić wbrew własnym przekonaniom, by tylko zyskać uznanie grupy. Uznanie określa pozycję w grupie. Wysokie pozycje sprzyjają dodatnio rozwojowi osobowości, niskie pozycje utrudniają uspołecznienie, wywołują zaburzenia w zachowaniu się, konflikty, frustracje. Stosunki nauczyciel - uczeń, uczeń - uczeń wpływają na atmosferę w klasie. Między 12 - 14 r. ż. panuje między młodzieżą obojga płci ostry antagonizm, powodujący rozbicie klasy na 2 wrogie, wzajemnie zwalczające się obozy, które może wpływać na zachowanie klasy. Duża rola wychowawcy, aby powstały formy współżycia towarzyskiego i współdziałania społecznego, redukujące do minimum antagonizmy płci. W czasie wieku dorastania występuje rozwój samodzielności jako objaw kształtowania się osobowości. Około 12- 13 r.ż. następuje odkrycie świata psychicznego. Młodzi zaczynają interesować się osobowością, porównują się z innymi ludźmi, co przyczynia się do wyodrębnienia własnej indywidualności. Dzieci próbują zdać sobie sprawę ze swoich zainteresowań, zdolności, cech charakteru i możliwości. Kształtują obraz samego siebie, ale nie potrafią do końca siebie odpowiednio ocenić. SAMOOCENA podlega dużym wahaniom zależnym od nastroju i okoliczności. Obraz samego siebie decyduje o samopoczuciu jednostki i jej stosunku do świata. Obraz negatywny wywołuje niepokój, lęk i różne objawy nieprzystosowania. Obraz pozytywny daje pewność siebie, równowagę emocjonalną, przychylny stosunek do innych, lepsze kontakty z innymi ludźmi, lepsze wyniki w nauce. Skomplikowane procesy rozwojowe

tego wieku sprawiają że dzieci mają problemy z dostosowaniem swego postępowania do nowych zadań, sytuacji, ról społecznych. Toteż często zachowanie ich odbiega od stawianych im wymogów i może przybierać niepożądane formy. Należą do nich przejawy niezdyscyplinowania, niepodporządkowywanie się rodzicom, przekraczanie regulaminu szkolnego, lekceważenie poleceń, zakazów. Takie zachowanie to wynik przekory, czy ślepego uporu. A kontakty z rówieśnikami mogą być tak silne, że rezygnuje się wtedy ze swoich zainteresowań, lepszych ocen. Specjalne trudności sprawiają przedwczesne kontakty z płcią przeciwną. Nie wszystkie dzieci rozpoczynające naukę spełniają warunki fizycznej i psychicznej dojrzałości szkolnej. Są właściwie uodpornione przeciwko negatywnym wpływom naszego środowiska. U uczniów słabszych psychicznie występują dość często zaburzenia w zachowaniu i reakcje nerwicowe. Przyczyny takiego stanu rzeczy mogą tkwić zarówno w środowisku rodzinnym, jak i szkolnym. Zaburzenia te z dominującym poczuciem stałego zagrożenia często nasilają się lub dopiero wtedy ujawniają się, gdy dziecko rozpoczyna naukę szkolną. SZKOŁA w tych przypadkach może stać się wtórnym terenem dalszego nerwicowania się dziecka, a niekiedy jest bezpośrednią przyczyną pojawienia się objawów nerwicowych. Dzieci z zaburzeniami emocjonalnymi i zagrożone w swym poczuciu bezpieczeństwa będą miały duże trudności w przystosowaniu się do nowych obowiązków. Stan napięcia i niepokoju nie opuszcza dziecka przez cały czas pobytu w szkole, utrudnia koncentrację. Niepowodzenia w opanowaniu materiału szkolnego pociągają w domu wymówki rodziców. W konsekwencji wzrasta coraz bardziej poczucie mniejszej wartości własnej dziecka, niechęć do lepiej radzących sobie kolegów, żal do rodziców i lęk przed nauczycielem. Szczególnie łatwo dochodzi do postawy lękowej u dzieci z fragmentarycznymi zaburzeniami rozwoju. Zła analiza i synteza wzrokowa, słuchowa lub nieprawidłowa koordynacja wzrokowo- ruchowa, nieustalona lateralizacja stają się przyczyną niepowodzeń dzieci w szkole. Nie tylko początkowe lata nauki szkolnej mogą zaważyć na rozwoju neurotycznej postawy dziecka. Także w klasach starszych u wielu uczniów obserwuje się stan ciągłego zagrożenia i narastanie lęku przed niepowodzeniami w nauce, bo ciągle słyszą, iż jakość ocen na świadectwie końcowym może zaważyć na dalszym wyborze szkoły. Trudności w przystosowaniu do regulaminu szkolnego mają dzieci nadpobudliwe ruchowo. Nowe wymagania wpływają pobudzająco. Toteż przeszkadzają na lekcji. Mimo dobrego rozwoju umysłowego wyniki w nauce stają się gorsze - dzieci nie potrafią się skupić w czasie lekcji. Dołączają do nich zaburzenia somatyczne i neurovegetatywne. Zaburzenia nerwicowe to także obgryzanie paznokci, skubanie wargi, skubanie rogów chusteczki - narastają w sytuacjach stresowych. Niekiedy też niepokój wyzwała u dzieci liczne mimowolne, niecelowe i powtarzające się skurcze mięśni lub przejawia się w fobiach. Nerwice u dzieci łatwiej się leczy niż u dorosłych. W porę uchwycone symptomy łatwiej znikają bez trwałych zaburzeń osobowości. Coraz lepsze poznanie praw rozwojowych dzieci uczących się w szkole, może wpłynąć na doskonalenie metod wychowawczych, przydatnych do profilaktyki, reedukacji, sposobu oceny umiejętności i wiadomości oraz oceny zachowania dzieci.

WYKAZ INSTYTUCJI WSPÓLPRACUJĄCYCH ZE SZKOŁĄ W ZAKRESIE DIAGNOZY ŚRODOWISKA SZKOLNEGO I LOKALNEGO.

1. GOPS w Kamienicy Polskiej (Gminny program profilaktyki)
2. GOPS w Kamienicy Polskiej Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Kamienica Polska (analiza założonych Niebieskich Kart)
3. POWIATOWA PORADNIA PSYCHOLOGICZNO - PEDAGOGICZNA w Częstochowie (zalecenia zawarte w opiniach psychologiczno-pedagogicznych, orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego, orzeczeniach o potrzebie nauczania indywidualnego, informacji

udzielonych rodzicom/prawnym opiekunom korzystających z konsultacji indywidualnych ze specjalistami w poradni)

4. POLICJA (analiza zgłoszeń dotyczących rodzin/ uczniów naszej szkoły pochodzących od dzielnicowego z terenu naszej gminy)
5. SĄD RODZINNY - KURATOR (monitoring sytuacji wychowawczej i dydaktycznej uczniów, których rodziny zostały objęte dozorem kuratora)
6. POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE (monitoring sytuacji wychowawczej i dydaktycznej uczniów, których rodziny zostały objęte opieką ośrodka)

LUDZKIE ZASOBY SZKOŁY:

- DYREKTOR – sprawnie zarządzający pracą szkoły, dbający o bezpieczeństwo uczniów i klimat społeczny szkoły, sprzyjający działaniom profilaktycznym.
- NAUCZYCIELE - nauczyciele (kompetencje zawodowe, rozwijane poprzez dodatkowe doskonalenie się) – prowadzący analizę mocnych i słabych stron szkoły.
- SPECJALIŚCI w szkole – pedagog szkolny i psycholog, terapeuci, pielęgniarka szkolna, nauczyciele wspomagający, logopeda, doradca zawodowy,
- SPECJALIŚCI spoza szkoły – współpracujący ze szkołą, zapewniający dostęp do poradni psychologiczno-pedagogicznej i innych placówek pomocowych tj. GOPS, PCPR.
- RODZICE - partnerzy w działaniach wychowawczych i profilaktycznych, zainteresowani sytuacją szkolną swoich dzieci.

MATERIALNE ZASOBY SZKOŁY:

- WARUNKI LOKALOWE - umożliwiające organizowanie zajęć wychowawczo-profilaktycznych.
- ŚRODKI FINANSOWE - na realizację np. profilaktyki w szkole, w tym szkolenie realizatorów programów profilaktycznych, pozyskiwanie pomocy dydaktycznych.
- MATERIAŁY DYDAKTYCZNE - np. wyposażenie biblioteki szkolnej, w tym literatura fachowa, poradniki, czasopisma.

WNIOSKI Z EWALUACJI WEWNĘTRZNEJ SZKOŁY:

Wykorzystano wnioski z raportów tj.:

1. Raport z ogólnopolskiego badania społecznego NASK "Nastolatki 3.0" oraz "Rodzice Nastolatków 3.0"
2. Diagnoza potrzeb uczniów, rodziców, nauczycieli Wnioski na podstawie badania ankietowego "Diagnoza potrzeb rodziców i uczniów oraz nauczycieli w roku szkolnym 2024-25" przeprowadzonego we wrześniu 2024r. wśród wymienionych grup wszystkich klas.

CZYNNIKI CHRONIĄCE:

- Życzliwa i przyjazna atmosfera w klasie oraz w szkole.
- Uczniowie mają w klasie przyjaciół.
- Uczniowie czują się bezpieczni w szkole wpływają na to: możliwość wielu kontaktów z kolegami i koleżankami, dobra atmosfera w klasie, dyżury nauczycieli w czasie przerw, mała szkoła.
- Dobra atmosfera w klasie wpływa na wyniki w nauce i pobudza motywację do nauki.
- Nauczyciele pomagają uczniom w kłopotach.
- W klasach panuje solidarność sprawach istotnych dla uczniów.
- Atmosfera w szkole stwarza okazje do przeżywania sukcesu.

CZYNNIKI RYZYKA:

- Podział uczniów na grupki.
- Obszary nie objęte monitoringiem tj. toalety, szatnie przy sali gimnastycznej sprzyjają niewłaściwym zachowaniom uczniów.
- W klasach są uczniowie, którzy swoim zachowaniem czasie lekcji przeszkadzają innym uczniom w pracy.

Wnioski z raportu NASK Nastolatki 3.0

Odnotowano po raz kolejny wzrost czasu korzystania z internetu przez nastolatki w dni powszednie. Obecnie jest to 5 godzin 36 minut (vs. 2020 – 4 godziny 50 minut). 2 Aktywność nastolatków w dni wolne od zajęć szkolnych koncentruje się głównie na cyberprzestrzeni (średnio 6 godzin i 16 minut). 3 Ponad połowa nastolatków (54,9%) często lub bardzo często w trakcie korzystania z internetu lub smartfona równocześnie wykonuje inne zadania albo czynności. 4 Niemal połowa młodych ludzi spotyka się w internecie z sytuacjami kiedy ich znajomi są atakowani i wyzywani (44,6%). Z ośmieszaniem i poniżaniem kogoś w sieci zetknął się co trzeci nastolatek (ośmieszanie – 33,2%, poniżanie 29,6%). 5 Kiedy nastolatki doświadczają przemocy najczęściej nie reagują i nikomu o tym nie mówią. Bierność w sytuacjach doświadczania przemocy w sieci wzrasta w stosunku do poprzednich lat (2022 – 38,5% vs. 2020 – 32,4%). 6 Wzrasta odsetek nastolatków, które decydują się na spotkanie z osobą dorosłą, poznaną w internecie (2022 – 17,9% vs. 2020 – 14,1%). Co czwarty nastolatek nikogo nie poinformował o takim zdarzeniu (2022 – 25,3% vs. 2020 – 24,5%). 7 Co trzeci nastolatek (32,7%) twierdzi, że zdarzyło mu się otrzymać czyjeś nagie lub półnagie zdjęcie za pośrednictwem internetu. 8 Ponad dwie trzecie młodych internautów (68,4%) twierdzi, że w internecie problemem jest mowa nienawiści. Zwiększa się wśród nastolatków poczucie, że osoby, które obrażają w internecie, są bezkarne (2022 – 51,3% vs. 2018 – 36%). 9 Ponad 40% (43,7%) młodzieży twierdzi, że w internecie nie można odróżnić informacji prawdziwych od fałszywych (vs. 2018 – 49%). 10 Młodzi internauci są stale aktywni w mediach społecznościowych, ale tylko około połowa z nich interesuje się wiarygodnością profili (49,9%) i autorów (48,6%), które obserwują na portalach społecznościowych. 7 11 Ponad połowa nastolatków (53,7%) twierdzi, że ich rodzice nie ustalają żadnych zasad dotyczących korzystania z internetu w zakresie czasu i dostępu do treści. 12 Blisko co czwarty młody internauta uważa, że wprowadzona przez jego rodziców kontrola w zakresie czasu korzystania z internetu (28,8%) oraz dostępu do treści w internecie (28,9%) jest nieskuteczna. 13 Prawie co drugi badany (45,5%) deklaruje, że rodzice lub opiekunowie umieszczają w swoich mediach społecznościowych zdjęcia, na których jest widoczny jego wizerunek. Z powodu takich aktywności rodziców w sieci jedna czwarta nastolatków czuje zawstydzenie (23,6%), a niemal co piąty (18,8%) deklaruje niezadowolenie z tego faktu. 14 Prawie co trzeci nastolatek (31%) wykazuje się wysokim natężeniem wskaźników problematycznego użytkownika internetu (PUI), a ośmiu na stu – bardzo wysokim (8,3%, wzrost względem 2020 r. o 5,1 pp.). 15 Ponad 40% nastolatków twierdzi, że brak dostępu do internetu wpłynąłby negatywnie na jakość ich życia, czyniąc je mniej satysfakcjonującym. 16 Co czwarty nastolatek (25,8%) posiada od 5 do 8 kont na portalach i platformach społecznościowych, natomiast ponad jedna trzecia (36%) posiada więcej niż 8 takich kont. 17 Średni dzienny czas korzystania z mediów społecznościowych wśród nastolatków to 4 godziny i 12 minut. 16,2% nastolatków, deklaruje, że nie jest w stanie wytrzymać bez mediów społecznościowych dłużej niż godzinę. 18 Z powodu korzystania z mediów społecznościowych niespełna jedna czwarta młodzieży (23,8%) często zaniedbuje swoje obowiązki domowe, natomiast prawie trzech na dziesięciu nastolatków (28,7%) często zaniedbuje obowiązki szkolne z powodu używania mediów społecznościowych. 19 Czterech na dziesięciu nastolatków (43,7%) korzysta z portali społecznościowych, żeby

poczuć się lepiej. 20 Co czwarty badany (25,6%) zadeklarował trudności z myśleniem o czymś innym niż platformy społecznościowe. 21 Co czwarty nastolatek (27%) podejmował bezskuteczne próby skrócenia czasu swojej aktywności w mediach społecznościowych. 22 Korzystanie z mediów społecznościowych przez nastolatki wiąże się z ich ekspozycją na różnorodne treści. Blisko połowa nastolatków (46,7%) deklaruje wysoki (13,5%) i ponadprzeciętny (33,2%) poziom ekspozycji na antyspołeczne treści w takich mediach. 23 Z drugiej strony ponad połowa nastolatków (56,1%) deklaruje wysoki (15,5%) i ponadprzeciętny poziom (40,6%) ekspozycji na prospołeczne treści w mediach społecznościowych. NASTOLATKI 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców 24 Ponad 4 na 10 nastolatków (44,5%) przejawia niski poziom samooceny. Niższy poziom samooceny obserwujemy wśród dziewczyn (48,2%, niemal co druga z nich) niż u chłopców (40,8%) oraz w szkołach podstawowych (47,8%) w odniesieniu do szkół średnich (liceum – 39,5%; technikum – 38,2%). 25 Ponad połowę nastolatków (53,9%) cechuje wysoki (10,6%) i powyżej przeciętnej (43,3%) poziom poczucia osamotnienia w mediach społecznościowych. 26 Dla znacznej grupy nastolatków (46,2%) ważne jest postrzeganie swojego wyglądu i skupienie się na atrakcyjności fizycznej w odniesieniu do mediów społecznościowych. Poziom wysoki na skali świadomości wyglądu w mediach społecznościowych (ASMC) przejawia 14,2% badanych a poziom powyżej przeciętny – 32%. 27 W ciągu ostatnich 12 miesięcy od momentu badania, co dwudziesty nastolatek (5,2%) wziął udział w co najmniej ośmiu wyzwaniach internetowych. 28 Młodzież podejmuje pełne spectrum wyzwań internetowych – od zabawnych czy nierozważnych po nawet takie, które mogą powodować różnego rodzaju niebezpieczeństwa. Trzech na dziesięciu (31,1%) nastolatków przyznało, że w ostatnim roku wzięło udział w wyzwaniu, w którym mogło dojść do narażenia życia lub zdrowia fizycznego/ psychicznego – ich samych lub innych osób. Z danych przygotowanych przez Gemius wynika, że w okresie październik – listopad 2022 młodzież korzystała z wielu stron internetowych i aplikacji, o bardzo zróżnicowanej tematyce, nierzadko związanej z obszarami, które jak mogłoby się wydawać, są zarezerwowane dla dorosłych odbiorców. W omawianym okresie młodzież korzystała na przykład ze stron o tematyce erotycznej. Wyraźnie najpopularniejszym serwisem z tej kategorii był Pornhub.com – ponad 1,3 mln użytkowników w grupie wiekowej 7 – 19 lat, odwiedzony przez ponad jedną czwartą osób z tej grupy. Co więcej, strona ta miała współczynnik dopasowania na poziomie 125, co oznacza, że była stosunkowo porównywalnie (a nawet nieco bardziej) popularna w tej grupie niż w grupie odniesienia polskich internautów. Młodzież odwiedzała również strony związane z podejmowaniem ryzykownych zachowań, między innymi wprowadzających w świat hazardu. Przykładem tego jest kategoria zakładów bukmacherskich. Ponad 800 tysięcy przedstawicieli młodzieży weszło na stronę STS.pl, a niespełna pół miliona na stronę Betlic.pl. Interesujący trend w zachowaniach dzieci i nastolatków widać również w kategorii edukacja. Najwięcej użytkowników wśród tej grupy w tej tematyce znalazły strony takie jak: Brainly.pl, Bryk.pl, Sciaga.pl czy KLP.pl, na których można znaleźć między innymi streszczenia i opracowania lektur lub gotowe rozwiązania różnego rodzaju zadań. Każda z wymienionych stron została odwiedzona przez ponad milion użytkowników z opisywanej grupy

Wnioski do dalszej pracy:

1. Zdecydowana większość respondentów (74,4%) uważa, że atmosfera w klasie i szkole jest życzliwa i przyjazna co sugeruje, że dobrze czują się w klasie. Dobra atmosfera w klasie wpływa pozytywnie na ich motywacje do nauki i na wyniki. Z pośród ankietowanych uczniów 5,3% nie czuje się w klasie i w szkole dobrze. Należy wnikliwie monitorować funkcjonowanie uczniów ze szczególny uwzględnieniem ich

samopoczucia i niezwłocznie informować pedagoga lub psychologa szkolnego o swoich spostrzeżeniach.

2. W środowisku szkolnym 80% badanych zadeklarowała, że posiada przyjaciół. Zdaniem większości uczniów w klasie są zgranym zespołem, pomagają sobie wzajemnie, nie zazdroszczą sobie z powodu wyników w nauce.
3. Szkoła stwarza uczniom warunki do odczuwania sukcesów.
4. Nauczyciele zdaniem ankietowanych służą pomocą w sytuacjach trudnych, w kłopotach w nauce. Wsparcie uczniowie otrzymują również ze strony własnych rodziców zdaniem 77,9%. W nauce chętnie korzystają z pomocy rówieśników w opinii 32,6% respondentów.
5. Zdaniem badanych uczniów na bezpieczeństwo w szkole wpływają takie czynniki jak: dobre relacje z innymi uczniami, dobra atmosfera w klasie, dyżury nauczycieli w czasie przerw, małoliczna szkoła.
6. Respondenci z grupy rodziców wśród czynników ryzyka wskazali obawy związane z pojawianiem się zachowań polegających na przeszkadzaniu w czasie lekcji oraz na wyśmiewaniu i obmawianiu. W czasie zajęć z wychowawcą, specjalistami należy pracować nad wyjaśnieniem mechanizmów takich zachowań i omówić konsekwencje wynikające dla obu stron. Reagować na bieżąco na przejawy niewłaściwego zachowania wśród uczniów.
7. Utrzymać opiekę specjalistów z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów w celu wzmocnienia ich postawy i poprawy funkcjonowania w środowisku szkolnym.
8. Wsparcie wychowawców i nauczycieli w procesie wychowawczym przez specjalistów.
9. Ścisłe współpracować z domem rodzinnym uczniów w celu ujednoczenia oddziaływań wychowawczych. Wspierać system rodzinny w kształtowaniu pożądanych postaw prospołecznych.

Od września należy:

- a) w większym stopniu kształtować odpowiedzialność u uczniów za własne zachowanie oraz uświadamiać, że niektóre zachowania są nieakceptowane społecznie.
- b) uwzględniać w większym stopniu znaczenie relacji rówieśniczych i między uczniem a nauczycielem, oraz potrzeby psychologiczne uczniów.
- c) wykorzystywać metody aktywizujące.

XII EWALUACJA PROGRAMU:

Program wychowawczo - profilaktyczny poddawany będzie ustawicznej ewaluacji i weryfikowany według potrzeb — ma charakter otwarty. Ewaluacja programu dokonywana będzie na zakończenie każdego roku szkolnego.

FORMY EWALUACJI:

- obserwacja (wychowawcy klas)
- ankiety dla uczniów
- ankiety dla rodziców
- wywiad (dyrektor szkoły, rada rodziców)
- rozmowy z uczniami
- rozmowy z rodzicami
- analiza dokumentów

- obserwacja i ocena zachowań
- wywiad z instytucjami współpracującymi ze szkołą